

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

LA NATURALES A COM A ESPAI DE DESENVOLUPAMENT DE L'APRENTATGE: Les Escoles Bosc

Paula López Carbó

Modalitat A - Recerca

Àmbit temàtic - Procés educatiu i aprenentatge en l'etapa d'educació infantil

Grau de Mestra d'Educació Infantil

Facultat d'Educació

Juny de 2023

Tutora: Dra. Núria Lorenzo i Ramírez

Resum

L'objectiu del treball és analitzar l'enfocament pedagògic i metodològic del model d'educació de les escoles bosc, profunditzant en la seva formació i recollint les veus de les mestres i les famílies. Així doncs, a través d'una part teòrica i una altra d'investigació, s'ha analitzat com la naturalesa pot ser un entorn òptim pel desenvolupament cognitiu, emocional i social dels més petits.

D'altra banda, s'ha profunditzat en el model educatiu de l'Escola Bosc, que es basa en una pedagogia on destaca l'exploració, el joc lliure, l'observació i el contacte directe amb la natura. A més, s'ha realitzat una part metodològica, on s'han entrevistat a famílies, mestres i al fundador de Bosquescuola, Philip Bruchner. De manera que, a través d'aquestes entrevistes, s'ha pogut conèixer l'experiència dels participants i la manera com ha estat l'impacte pels infants que formen part d'aquest model educatiu.

Paraules clau: educació a l'aire lliure, naturalesa, Escola Bosc, educació infantil.

Abstract

The aim is to analyse the pedagogical and methodological approach of forest schools, deepening in its formation and collecting the understanding from teachers and families. Thereby, through a theoretical and a research fragment, it has been analysed and proven that nature is an optimal environment that enhances a cognitive, emotional and social development of the little ones. Furthermore it deepens in the educational model of the forest schools, which is based on a pedagogy that emphasises exploration, leisure, observation and direct contact with nature. In addition a methodological part has been carried out, where families, teachers and the founder of Bosquescuola himself, Philip Bruchner has been interviewed. So, through these interviews we have learnt about the experience of the participants and the way in which it influences children.

Key words: outdoor learning, nature, forest school, preschool.

INDEX

1. Justificació	4
2. Objectius	5
2.1. Objectiu general	5
2.2 Objectius específics	5
3. Marc teòric	6
3.1. L'educació als avantpassats en comparació a l'educació a l'era tecnològica.	6
3.2. Situació actual d'educar en la natura	7
3.2.1. Prejudicis comuns sobre la natura	7
3.2.2. Conseqüències del distanciament a la natura	8
3.3. La necessitat d'educar en contacte amb la natura	9
3.4. Les Escoles Bosc	10
3.4.1. Orígen de les Escoles Bosc	10
3.4.2. Característiques principals del model educatiu	11
3.4.2.1. La natura com a aula	11
3.4.2.2. Recursos didàctics del medi	12
3.4.2.3. El refugi	12
3.4.2.4. Els grups heterogenis	13
3.4.3. L'aprenentatge	13
3.4.3.1. La curiositat	13
3.4.3.2. El treball en equip	13
3.4.3.3. El paper de les mestres	13
3.4.3.4. El risc	14
3.4.4. Beneficis i reptes	14
3.4.5. Reptes	14
4. Marc metodològic	16
4.1. Context i participants.	16
4.2. Procediment de recollida de dades.	16
4.3. Metodologia.	17
4.4. Anàlisi de les dades.	18

5. Presentació dels resultats, interpretació i discussió	19
5.1. Resultats obtinguts	19
5.1.1. Situacions d'aprenentatge i metodologia de l'Escola Bosc	19
5.1.2. Valors de l'Escola Bosc	20
5.1.3. Sabers adquirits	21
5.1.4. La comunicació amb les famílies fora de l'Escola Bosc	22
5.1.5. La comunicació amb els infants dins de l'Escola Bosc	23
5.1.6. El personal docent	24
5.1.7. Principals reptes	25
5.2. Interpretació i discussió	25
6. Conclusions	28
6.1. Conclusions	28
6.2. Objectius assolits i limitacions	28
6.3. Noves línies de recerca	29
6.4. Reflexió personal sobre l'experiència al realitzar el TFG	29
7. Bibliografia	31
8. Annexos.	33
Annex 1. Preguntes entrevistes.	33
Annex 2. Entrevistes completes.	34
Annex 3. Taula completa de dimensions i categories.	62

1. Justificació

El tema que he escollit és, *la naturalesa com espai de desenvolupament de l'aprenentatge* i, concretament, em vull centrar en les escoles que vetllen per una pedagogia a l'aire lliure, en especial, les Bosc Escoles. Aquestes són escoles que es regeixen per l'educació a l'exterior, ja que exposen que a l'entorn natural es troba tot el que es necessita per aprendre i desenvolupar-se. A més, diuen que la natura ens proporciona creativitat i noves idees, i que és una gran font d'inspiració, a la seva [web](#) destaquen la frase de *l'entorn natural és l'únic llibre al qual totes les fulles ofereixen una gran quantitat de contingut*. És a dir, aquestes escoles utilitzen tot el material que els proporciona l'entorn, per dur a terme les activitats.

D'aquesta manera, és un tema que des de sempre m'ha cridat molt l'atenció, d'ençà que vaig començar a formar-me com a mestra, m'he decantat per metodologies diferents, a l'aire lliure, allunyant-me de l'escola convencional. A més, les escoles en contacte amb la naturalesa em semblen molt interessants perquè com he dit anteriorment, vivim a una societat urbanitzada que s'està deteriorant, tenim massa **estímul tecnològic**, el ritme de vida és molt ràpid i, a través d'aquestes noves metodologies, el que s'aconsegueix des que els infants són ben petits és que es desacceleri aquest ritme i proporcionar tots els beneficis que aporta educar en contacte amb la naturalesa.

Així doncs, el que vull aconseguir amb el Treball Final de Grau és, veure quins beneficis aporta l'educació a l'aire lliure i natural i com afavoreix aquesta metodologia als infants. També, m'agradaria fer una anàlisi sobre com ha evolucionat l'educació des de temps enrere fins a l'actualitat, observant de quina manera hem modificat l'entorn i les conseqüències d'aquest distanciament a la natura.

Per últim, vull estudiar les Bosc Escoles, per veure des de més a prop quins són **els seus principis i les seves característiques principals**, però sobretot, m'agradaria recollir testimonis de famílies que porten o han portat als infants a aquestes Bosc Escoles, per analitzar aspectes com: què ha suposat per ells, si han observat canvis en els seus fills i filles i quins han estat, què és el que més valoren d'aquesta metodologia, entre d'altres.

2. Objectius

2.1. Objectiu general

1. Analitzar l'enfocament pedagògic i metodològic del model d'educació de les Escoles Bosc, profunditzant en la seva formació i recollint les veus de les mestres i les famílies.

2.2 Objectius específics

1. Elaborar la recerca bibliogràfica per fonamentar i elaborar el marc teòric sobre les Escoles Bosc per a conèixer els orígens pel qual es va iniciar aquest model educatiu i la seva evolució.
2. Definir la visió educativa dels mestres que treballen a aquest tipus d'escola i l'experiència professional.
3. Analitzar l'acompanyament i l'avaluació que fa el professorat als infants.
4. Conèixer les famílies i la seva argumentació educativa.

3. Marc teòric

3.1. L'educació als avantpassats en comparació a l'educació a l'era tecnològica.

L'educació als avantpassats es caracteritza per ser una època on hi havia una connexió **natural i harmònica amb el medi ambient**. Segons Heike Freire (2011), l'educació tradicional dels pobles indígenes es basava en l'observació i la interacció amb la naturalesa, que això era el fet que els portava a comprendre els cicles de la vida, les estacions i tots els fenòmens naturals.

En aquest sentit, l'autora destaca que, els avantpassats entenien l'educació com un procés continu que s'anava desenvolupant al llarg de la vida, és a dir, no només en l'àmbit formal, sinó que també en el dia a dia i l'entorn natural. Es compartien coneixements i vivències de generació en generació, creant així una connexió significativa entre les persones i el seu entorn.

Actualment, vivim a una societat on hi ha hagut un **procés d'industrialització**, i això, té unes conseqüències molt significants per a la comunitat, i una de les més destacables, és la pèrdua de contacte amb la naturalesa. Segons Lladós (2018), aquest distanciament a la natura provoca impactes a la vida de les persones, com podrien ser el fet que, la vida urbana ens ha portat a desenvolupar hàbits i comportaments que afecten la nostra salut i benestar mental, és a dir, existeix un ritme frenètic i una competició constant a les ciutats, que acaba generant estrès, ansietat i, fins i tot, depressió.

D'altra banda, la falta de temps o d'espais adequats per l'exercici físic i la mala alimentació derivada d'una alimentació ràpida o *fastfood* i poc saludable, aporten efectes negatius a la nostra salut.

I per últim, l'impacte que ha tingut a l'educació i en les relacions socials: com afecta tot això a la capacitat de relacionar-nos amb els altres, ja que vivim en una societat cada vegada més **individualista**, on la tecnologia ens permet mantenir-nos en contacte sense haver de sortir de casa, i això provoca la pèrdua d'interaccions significatives entre les persones i la dificultat d'establir vincles i relacions socials reals. I pel que fa als infants, aquests canvis també afecten i de manera directa, sobretot en el desenvolupament cognitiu i emocional.

Aquesta falta de contacte amb la natura i la falta d'espais adequats pel joc i l'exercici, poden afectar al seu **desenvolupament físic i psicològic**, a més, l'estrès i pressió social de les ciutats podrien acabar provocant un impacte negatiu al seu rendiment acadèmic i al seu benestar emocional.

En definitiva, ha hagut un gran canvi a la configuració urbana, a causa de les creacions d'espais simulats que fomenten el consum i impedeixen als infants tenir aquest contacte amb la natura.

Aquest fet, perjudica la nostra salut, benestar i educació i genera una tensió entre la naturalesa i l'urbanisme, que ha portat a la substitució d'elements naturals per representacions artificials (Prieto et al., 2017).

3.2. Situació actual d'educar en la natura

3.2.1. Prejudicis comuns sobre la natura

D'acord amb una investigació realitzada a Anglaterra (Freire, 2011), es va extreure com a resultats que, el temps lliure de joc s'ha reduït a 15 hores a la setmana. A més, actualment, només el 29% dels infants gaudeixen de moments de joc i aventura a l'aire lliure i el 51% d'aquells infants que tenen entre 7 i 12 anys no se'ls permet pujar a un arbre sense la supervisió prèvia de l'adult.

En resum l'autor sosté que "la por adulta impedeix que els nens adquireixin habilitats vitals per la seva protecció i supervivència" (p. 64).

Així doncs, hi ha una sèrie de prejudicis contra la naturalesa que afecten al nostre comportament i actitud cap a ella (Honoré, 2008). En primer lloc, el prejudici de la **conquesta**, que es basa a veure la naturalesa com alguna cosa a ser conquistada o dominada. En segon lloc, el prejudici de l'**explotació**, que tracta sobre veure la naturalesa com un recurs disponible per ser explotat sense límits. En tercer lloc, el prejudici de la **separació**, que implica tractar a la natura com alguna cosa a part de nosaltres. Per últim i el que afecta de manera directa a l'educació tant des de casa com a l'escola, el prejudici de la **desconfiança**, que aquest prejudici implica pensar que la naturalesa és perillosa, inestable i imprevisible, dit d'una altra manera, sovint se'ls hi diu als infants que la sorra està bruta o inclús que és "caca". També, es pensa que si un infant s'exposa al fred o a la pluja, agafarà un refredat i que si camina sense sabates a la natura es farà mal als peus. No obstant això, està demostrat que els infants que van a una escola a l'aire lliure tenen menys de probabilitats de contraure refredats, mals de gola o infeccions a les orelles. Avui dia hi existeixen infinites botigues especialitzades en roba per activitats a l'aire lliure. En suma, en comptes de veure la naturalesa com una amenaça l'hauríem de veure com un recurs d'aprenentatge accessible per a tots i totes nosaltres.

En definitiva, la majoria dels infants passen gran part del dia a entorns protegits i programats pels seus pares i mares, anant en coche o autobús a l'escola, jugant a casa amb elements tecnològics i evitant el contacte amb la naturalesa per por a embrutar-se o patir alguna malaltia (Rius, 2023).

3.2.2. Conseqüències del distanciament a la natura

A causa del distanciament del món natural, hi ha tot un seguit de conseqüències que ens afecten de manera directe, aquestes són les següents (Freire, 2011).

- **Esportaneïtat i alegria:** aquesta escassa connexió amb la natura, ens allunya de nosaltres mateixos, dels nostres sentiments, emocions i desitjos autèntics. Aquesta separació ens fa perdre l'essencial: no sabem què és realment important ni diferenciem el que és fonamental d'allò que és més superficial; ens sentim confusos, sense criteri i amb dificultats per discernir entre allò real i allò virtual. Per a evitar això, construïm una existència falsa basada en normes socials i culturals, i ens allunyem dels nostres instints. Això provoca malalties i patiments i ens porta a la infelicitat humana.
- **Ritmes alterats:** els infants avui en dia passen moltes hores entre quatre parets i això els limita a aprendre aspectes essencials de manera vivencial com el canvi de clima o les estacions de l'any, ells ho fan dins les aules i a través de fitxes escolars, és a dir, amb recursos exclusivament visuals. Aquesta manca de contacte amb el món natural i real, provoca una alteració dels ritmes biològics i ocasiona, tant en adults com infants, variacions del son i dels cicles vitals.
- **Aïllament:** Hi ha investigacions que alerten de problemes d'aïllament a causa de la falta d'experiències més vivencials:

Por ejemplo, son casos reales, si preguntas de dónde viene la leche te contestan que del tetra-brick o dibujan una oveja como un ser humano con dos piernas. También hay una serie de desconocimiento a nivel conceptual en relación con el mundo natural. Hay investigaciones que han comprobado que los niños conocen más nombres de Pokemon o marcas comerciales que de plantas y animales de su entorno local. (Freire, 2012).

- **Sensibilitat limitada:** avui dia estem sotmesos a una sobreestimulació amb una intensitat molt elevada, ens allunyem de les experiències directes i vivim de tot allò més abstracte. Pels infants, aquesta sobreestimulació provocada per les pantalles o joguines amb colors i sorolls estridents, acaba ocasionant una addicció, ja que a conseqüència de l'avorriment, necessiten unes intensitats cada vegada més elevades i, aquest fet, acaba generant-los conductes impulsives, agitació, irritació i incapacitat per concentrar-se.
- **Salut física i mental:** els infants, constantment, estan realitzant conductes passives, tant a l'escola com a casa, ja que no tenen oportunitats de joc espontani i a l'aire lliure. Aquesta

manca de moviment provoca l'increment de malalties psicosomàtiques com podrien ser l'asma, al·lèrgies, anorèxia, bulímia, diabetis i dislèxia. Aquestes malalties, inciten a reavaluar les condicions de vida a la infància, perquè a la societat d'avui en dia, molts infants arriben a les aules d'educació infantil amb escasses habilitats motores, manca d'iniciativa i dificultats per estar concentrats. Aquest fet, podria influenciar a la vida d'aquests infants, pel fet que alguns d'ells podrien patir en un futur trastorns emocionals i de conducta, dificultats a les relacions personals i fins i tot, depressió.

Per últim, també existeix el terme d'**extinció de l'experiència**, que tracta sobre l'absència de connexió amb la vida real, aprenentatge empíric i la comprensió que els nostres actes tenen un seguit de conseqüències que no desapareixen fàcilment. Això pot provocar una pèrdua del benestar i la salut i sobretot una desafectació de la natura (Hueso, 2021).

3.3. La necessitat d'educar en contacte amb la natura

Collado et al. (2013), van dur a terme un estudi a uns campaments d'estiu espanyols. L'única diferència és que uns d'ells estaven a un entorn natural i els altres a entorns urbanitzats. Els resultats obtinguts van ser que, si hi ha un contacte directe amb el medi natural, els infants tenen una millor connexió i unió emocional amb el seu entorn i, aquest fet, acaba influint de manera directa i positiva a la seva salut psicològica.

Així doncs, per exposar la importància i la necessitat d'educar en contacte amb la natura, es podria comparar el cervell dels mamífers amb el cervell de l'ésser humà. Els dos, estan dissenyats per **aprendre de manera espontània**. Quan naixem, l'aprenentatge és el primer mecanisme que s'activa i té el paper de fer l'adaptació al medi ambient i a la supervivència:

Todos hemos visto en televisión cómo la gacela recién nacida intenta ponerse de pie en solo unos minutos, y lo hace *aprendiendo de la realidad* del mundo que pisa. El contacto directo con el mundo físico es absolutamente imprescindible para que los códigos genéticos *se enciendan* y, con ello, la maquinaria del aprendizaje. Se aprende aprendiendo: una vez puesta de pie, la gacela aprende que no debe correr por la pradera, expuesta a depredadores, y lo hace muy pegada a su madre, porque ya ha aprendido, rapidísimamente, que ésta la protegerá. Eso es aprendizaje, y los mecanismos que lo sostienen son los códigos sagrados de la existencia biológica, que digámoslo una vez más, son los que mantienen la supervivencia. (Arroyo, 2013).

De manera que, com bé menciona l'autor, l'aprenentatge de l'ésser humà no és gaire diferent del que s'ha exposat anteriorment. L'infant quan acaba de néixer, ha d'aprendre com és el món de manera directa i a la natura, no a dins d'una aula. Ja que, si hem d'ensenyar als nens i nenes que és una flor, s'ha de fer **de manera vivencial**, és a dir, mostrar aquesta flor al camp, fent que l'infant l'observi, l'agafi, la toqui, l'olori, i així amb tot. En altres paraules, que **l'aprenentatge s'abstragui de la realitat** i no de llibres i tancats a una aula, ja que d'aquesta manera, aquest aprenentatge no s'oblidarà mai. L'aprenentatge comença a partir de la realitat, pel fet que la nostra ment està dissenyada per comprendre el món tal com és. Per tant, és important considerar curosament les experiències que oferim als infants per garantir un aprenentatge eficaç i significatiu (L'Ecuyer, 2015). D'aquesta manera existeix una necessitat d'educar en contacte amb la natura, per tenir un aprenentatge basat en l'experiència directa. Ja que les experiències que tenim a la vida tenen sentit quan són significatives. (Hueso, 2021).

D'altra banda, també és important destacar el fet que fa que les experiències quan entren en contacte amb la naturalesa, es transformin en experiències significatives. Això és degut a que, existeix un vincle emocional que es crea amb l'activitat que s'està duent a terme o amb el que està succeint, i el que afavoreix que hi hagi aquest vincle amb l'experiència, és la motivació. Aquesta és un mecanisme psicològic que és canviant, però que tots els infants neixen amb una motivació per defecte, i a mesura que va passant el temps, si aquesta motivació és intrínseca, res pot impedir-los. En aquest sentit, gràcies a aquesta motivació l'experiència es torna significativa, i gràcies a aquest fet significatiu, s'estableix un vincle amb aquesta motivació i totes les circumstàncies que l'envolten, com per exemple, les persones, el lloc o el moment (Hueso, 2021).

En definitiva, com afirma Hueso (2021) seguint aquest enfocament educatiu, no només generarem beneficis en termes socials, afectius, cognitius i físics, sinó que també establim els fonaments per una forma de vida que **afavoreixi la naturalesa**. Per tant, existeix la necessitat de models educatius com el de Bosquescuola (Bruchner, 2017).

3.4. Les Escoles Bosc

3.4.1. Orígen de les Escoles Bosc

El plantejament del model educatiu de les Escoles Bosc, ve de molts anys enrere. El 8 de maig de 1914, Rosa Sensat i Antolí Monroy van inaugurar l'[Escola Bosc de Montjuïc](#), que promovia una educació en contacte amb la natura. Per dur a terme aquesta escola es van inspirar en la [Waldschule de Charlottenburg](#) a Alemanya, que va ser la primera escola a l'aire lliure del país, creada per un

pediatre que el seu objectiu era que els infants malalts tinguessin més exposició al sol durant la seva jornada escolar. També Sensat i Monroy van prendre exemple de les *open air schools* d'Anglaterra i les *plein air* de França. Així doncs, van decidir liderar aquesta aventura psicològica, pública i gratuïta, tenint en compte dos aspectes essencials. En primer lloc, **millorar la salut i l'educació física** dels infants, ja que la majoria dels nens i nenes que van formar part de l'escola, van ser de treballadors de les fàbriques de Barcelona per millorar els seus problemes respiratoris i, després, ubicar a l'infant al centre de l'aprenentatge i en contacte amb la natura com estímul de creativitat, observació i treball multidisciplinari i espontani. (Castanyer, 2019).

Més tard, es va començar a parlar del model d'Educació Infantil a l'aire lliure per Europa, més concretament a Dinamarca, on als anys cinquanta, es va fundar la primera escola infantil a l'aire lliure. I a Espanya no va arribar fins al 2008, que va ser quan la **Iniciativa Bosquescuela**, que és una xarxa d'entitats col·laboradores del sector de l'educació i medi ambient, impulsada i fundada per [Philip Bruchner](#), treballador d'escoles infantils a l'aire lliure a Alemanya i assessor pedagògic a la formació del professorat pel Ministeri d'Educació a Luxemburg, es va adaptar a les necessitats del país i l'any 2015 va obrir les portes com a centre homologat (Bruchner i Guideo, 2022).

D'altra banda, la primera Escola Bosc de Catalunya es va inaugurar l'any 2015, com a entitat sense ànim de lucre, gràcies a les fundadores Alba Colell i Brigitte Escolar. A aquesta escola bosc, augmenten any rere any el nombre d'estudiants, passant de 10 a 33 actuals, amb un projecte al servei de la pedagogia que es basa en el contacte diari amb la natura (Castanyer, 2019).

3.4.2. Característiques principals del model educatiu

3.4.2.1. La natura com a aula

La natura ens ofereix un entorn immensament divers amb un gran abast de possibilitats sostenibles en tres àrees clau:

- Una enorme varietat de terrenys, espais, plantes, animals, pedres, colors, textures i formes...
- Tots aquests elements experimenten canvis constants a través del temps, de les estacions, del cicle de vida i mort, de la descomposició, canviant de mida, color, i altres propietats.
- A més, aquesta diversitat es genera automàticament, sense la necessitat que l'ésser humà hi intervingui per estructurar-la.

Per això, l'exploració del medi natural és una **aventura emocionant i excitant** per als alumnes com per als professors, que estimula la seva curiositat (Bruchner, 2017). De manera que, com expliquen a la pàgina web de [l'Escola Arrels](#), els infants poden construir el joc i el coneixement en un espai on la

imaginació no té límits i és important destacar que, els infants porten la natura al cor i ensenyar-los a tenir curiositat és innecessari perquè la curiositat és un tret inherent a ells i la natura és el lloc ideal.

3.4.2.2. Recursos didàctics del medi

Es comprèn la natura com una eina educativa gràcies als canvis constants que es van produint, pels seus contrastos, per la variada oferta sensorial, per la bellesa, pels ritmes i els cicles, per les textures, etc. Com exposa la pàgina web de [l'Escola A Cau de Bosc](#), la natura ofereix als més petits una gran varietat d'estímul adequats per aprendre directament del món que els envolta, observant-lo i interactuant amb ell, **experimentant-lo amb tot el seu cos físic, emocional i cognitiu**. Això els permet entendre que cada acció s'ha de tenir en compte perquè l'ecosistema segueixi funcionant i han de comprendre que cada element té el seu lloc i la seva funció. Això es fa a través de les sortides al bosc, ja que gràcies a aquestes, els nens i nenes entenen progressivament el sentit de tots els elements que formen part de la natura.

Els arbres, les pedres, les plantes... són fonts educatives sense límits per als nens i nenes. No hi ha joguines prefabricades, els infants han de crear les seves pròpies joguines, inventant noms i parlant entre ells per donar-les un significat. D'aquesta manera, es promou la imaginació, la creativitat i les habilitats lingüístiques (Bruchner, 2017, p. 46).

3.4.2.3. El refugi

No existeix una aula on els infants estan entre quatre parets. Cada dia es decideix el bosc on es farà l'excursió del matí per tenir una comunicació amb la natura. Com bé expliquen a la [web A Cau de Bosc](#), el que s'intenta és oferir als infants un contacte continu i directe amb la natura on aquesta sigui el principal escenari.

Així i tot, hi ha ocasions on a les escoles bosc existeix un refugi (Bruchner, 2017, p. 48), per a garantir aspectes com:

- La protecció, per si s'ha d'utilitzar en casos de pluja molt intensa.
- L'orientació, perquè siguin el punt de partida de les excursions o rutes.
- El descans, per si els infants necessiten dormir la siesta.
- El menjador es pot utilitzar per dinar els dies que el clima no és favorable.
- L'emmagatzematge, per guardar documentacions dels infants, la roba, etc.

No obstant això, el que es pretén és que els infants portin tota la roba adequada perquè puguin estar a l'aire lliure, per tant, que els infants cada dia siguin conscients del temps que fa i es vesteixin adequadament, ja que no hi ha mal temps sinó roba inadequada (Bruchner, 2017, p. 49).

3.4.2.4. Els grups heterogenis

El que es pretén amb el projecte, és que els infants fins als sis anys estiguin barrejats i es creï un grup heterogeni on el gran aprèn del petit i el petit del gran. Ja que dur a terme d'aquesta manera els grups, es milloren els processos d'aprenentatge i la interacció social (Bruchner, 2017, p. 50).

3.4.3. L'aprenentatge

3.4.3.1. La curiositat

La curiositat sorgeix de forma natural, quan l'infant està biològicament inclinat a aprendre alguna cosa. Quan el seu nivell actual de desenvolupament, és a dir, la seva maduració neurobiològica està per sobre del seu nivell actual de competència, experimenta una inquietud deguda a la tensió que crea la diferència entre la seva zona de confort i la zona d'aprenentatge. És com si el seu cervell li demanés sortir d'aquesta zona de confort per apropar-se a la zona d'aprenentatge. Per a mantenir aquesta curiositat, el nen necessita un entorn on pugui explorar, investigar, moure's... Així doncs, **la curiositat és innata als éssers humans** i a l'educació infantil a l'aire lliure, es parteix principalment del fet que els infants volen aprendre. Si no tenen aquesta voluntat d'aprendre, vol dir que alguna cosa està fallant al seu entorn d'aprenentatge o pot haver-hi un problema subjacent que hauria de ser investigat de manera individual (Bruchner, 2017, p. 72).

3.4.3.2. El treball en equip

A causa del treball en equip o cooperatiu que es produeix en aquest tipus d'educació, els infants són capaços d'organitzar-se i comunicar-se, afavorint així aquest treball en equip que serà de vital importància en un futur (Reig, 2017).

3.4.3.3. El paper de les mestres

Un altre dels punts principals d'aquesta pedagogia, com bé exposen a la web de [l'Escola Arrels](#) és el fet d'intensificar l'aprenentatge perquè els infants descobreixin les coses sols i les mestres, en aquest cas, les acompanyants, fomentin el seu aprenentatge. S'ha d'intentar donar l'espai i el temps als infants, deixar-los ser i acompanyar-los als seus aprenentatges, però despertant la seva curiositat per allò que les envolta.

És important que els mestres deixin als infants fer les coses per ells mateixos, així es mantindrà actiu el seu cervell, sempre motivant al nen o nena per despertar la seva curiositat. En definitiva, deixar-los ser (Bruchner, 2017, p. 72).

3.4.3.4. El risc

Perquè els nens i les nenes aprenguin, han de tenir l'oportunitat de viure noves experiències que els obliguin a sortir de la seva zona de confort. A més, quan surten de la zona de confort, encara no posseeixen totes les habilitats i competències necessàries, ja que estan en procés de desenvolupament i ampliació. És per això que, **el risc és un concepte inherent a l'aprenentatge**, ja que és necessari per al seu creixement emocional, social i cognitiu (Bruchner, 2017).

3.4.4. Beneficis i reptes

Així doncs, educar a la natura, té una sèrie de beneficis pel desenvolupament, el benestar i la salut dels infants que es poden classificar en diferents nivells (Bruchner i Guindeo, 2022):

- **Desenvolupament cognitiu:** afavoreix a la capacitat de concentració dels infants i fomenten la curiositat que els impacta de manera positiva al desenvolupament lingüístic.
- **Desenvolupament emocional:** fomenta el desenvolupament de l'infant, tenint en compte les característiques individuals de cada nen o nena i vetllant els seus interessos.
- **Desenvolupament social:** durant el dia els infants constantment estan buscant l'ajuda dels altres. Gràcies al joc simbòlic, es creen uns rols igualitaris que s'ajuden els uns amb els altres. A més, com la ràtio és baixa, es crea un clima de respecte, tranquil i col·laboratiu.
- **Desenvolupament motor:** com bé s'exposa al [Manifest d'Edna](#), a aquest model educatiu el moviment és l'aspecte més important, ja que estan en moviment tot el dia, per tant, fomenta el control sobre el propi cos i a més, habilitats com l'equilibri, la propiocepció i la motricitat. A més que, moure's a l'aire lliure i a un entorn no preparat, però segur té com a resultat més bona salut i força física.

3.4.5. Reptes

Així i tot, com s'exposa a la [web social.cat](#) el camí no és fàcil i encara queda molt per tirar endavant. Les escoles bosc de tot l'estat espanyol, volen que aquest sistema pedagògic basat en el contacte amb la naturalesa, destinat a infants dels 0 als 6 anys, estigui homologat. Per això s'ha creat una iniciativa per a definir els criteris de qualitat que les identifiquen i que el Ministeri d'Educació autoritzi el model. Així doncs, s'ha creat [l'Associació EdNa d'Educació a la Natura](#), amb l'objectiu de crear un teixit social i educatiu sobre aquesta pedagogia que s'està expandint per Espanya.

A més, actualment cada vegada són més les escoles bosc que s'inauguren a Catalunya i per això, s'ha creat també, una [Xarxa d'Escoles Bosc a Catalunya](#), que vetlla per la unificació de criteris, pel reconeixement legal de les escoles bosc, per la formació d'educadors especialitzats, i sobretot, per fer difusió i donar visibilitat als projectes que es van agregant i també, a la seva filosofia, per promoure el creixement de les escoles bosc a tot el territori català i l'intercanvi d'experiències entre comunitats i països.

4. Marc metodològic

4.1. Context i participants.

Aquest treball d'investigació s'ha dut a terme a partir d'un seguit d'entrevistes en línia, com a principal metodologia de recopilació d'informació, dins d'un context específic: L'Escola Bosc. Aquesta, és una escola amb un model educatiu diferent del de les escoles convencionals o tradicionals. Com bé menciona Bruchner (2017), es caracteritza per una metodologia basada en el contacte directe amb la naturalesa, on els infants passen el temps escolar al bosc, desenvolupant habilitats a l'aire lliure i aprenent a través de l'experimentació i el joc, fomentant la seva creativitat i la imaginació.

Pel que fa a les entrevistes, s'han entrevistat a un total de set persones, que han format part de tres grups diferents: el primer, conformat per tres mares de nens i nenes que assisteixen a l'Escola Bosc, anomenada a Cau de Bosc, el segon grup, per tres mestres que formen part d'aquest tipus d'escola, dues de les quals són mestres de l'Escola Bosc, a Cau de Bosc i una altra, que és mestra de l'Escola Bosc, Tataküa. El tercer grup està format pel Philip Bruchner, educador infantil, assessor pedagògic i fundador de la iniciativa Bosquescuela.

4.2. Procediment de recollida de dades.

Per dur a terme les entrevistes, es va fer tot un procediment de recollida de dades, que va consistir en quatre fases diferents.

En primer lloc, es van dissenyar tot un seguit de preguntes que poguessin permetre a les participants expressar les seves opinions i experiències personals i també, pensades per a complir els objectius de la investigació. En aquest cas, es van realitzar preguntes destinades a tres grups de persones diferents: per les famílies, per les mestres i pel fundador de Bosquescuela. [\(vegeu Annex 1\).](#)

Seguidament, amb la bateria de preguntes realitzada, es va establir el primer contacte amb les mestres participants i es va redactar un correu electrònic formal sol·licitant les entrevistes.

Tot seguit, les mestres van facilitar els contactes de les famílies disposades a participar en el treball d'investigació i, posteriorment es va contactar amb les tres mares per dur a terme les entrevistes.

Per últim, es van acordar els dies i les hores de les entrevistes que es farien mitjançant les plataformes en línia utilitzades, que han estat Google Meet i Zoom, totes les entrevistes van ser enregistrades amb la gravadora de vídeo que contenen les dues aplicacions. Cal destacar que, l'entrevista amb el fundador Philip Bruchner, es va poder fer presencialment i, per tant, va ser gravada amb la gravadora de veu del dispositiu mòbil.

4.3. Metodologia.

Com s'ha mencionat anteriorment, l'instrument utilitzat per a la investigació ha estat l'entrevista. Les preguntes d'aquesta, han estat obertes i semiestructurades, ja que tal com explica Bisquerra (2009), en aquest tipus de format, les preguntes són formulades de manera més ampla i això permet obtenir una informació més detallada. En aquesta taula es mostra a la columna de l'esquerra els objectius del treball i a la columna de la dreta els instruments i el procediment de recollida de dades que s'ha utilitzat. Per veure les entrevistes completes vegeu [l'Annex 2](#).

Objectius	Preguntes/ítems
Elaborar la recerca bibliogràfica per fonamentar i elaborar el marc teòric sobre les Escoles Bosc per a conèixer els orígens pel qual es va iniciar aquest model educatiu i la seva evolució.	Recerca i anàlisi documental. Entrevista G: fundador de la iniciativa Bosquescuela, Philip Bruchner.
Definir la visió educativa dels mestres que treballen a aquest tipus d'escola i l'experiència professional. Analitzar l'acompanyament i l'avaluació que fa el professorat als infants.	Entrevista D: mestre de l'escola a Cau de Bosc. Entrevista E: mestre de l'escola a Cau de Bosc. Entrevista F: mestre de l'escola Tataküa.
Conèixer les raons pels quals les famílies han decidit portar als infants a l'Escola Bosc.	Entrevista A: mare de l'escola a Cau de Bosc. Entrevista B: mare de l'escola a Cau de Bosc. Entrevista C: mare de l'escola a Cau de Bosc.

A continuació es presenta una taula d'especificació per a l'instrument, on es mostren les dimensions i les categories. Per veure la taula completa vegeu [l'Annex 3](#).

Dimensions	Categories
Situacions d'aprenentatge i metodologia de l'Escola Bosc.	Educació lliure.
	Atenció individualitzada.
Valors de l'Escola Bosc.	Valor a l'entorn natural.

	Unidireccionalitat dels valors.
Sabers adquirits.	Sabers generals.
	Sabers concrets.
	Sabers abstractes.
	Sabers de descoberta de l'entorn pròxim
Comunicació amb les famílies fora de l'Escola Bosc.	Comunicació amb les famílies.
	Participació de les famílies.
Comunicació amb els infants dins de l'Escola Bosc.	Gestió emocional.
	Resolució de conflictes.
	Els límits.
El personal docent.	Acompanyament.
	Paper de les mestres.
Principals reptes.	Preus elevats.
	Condicions i reconeixement.

4.4. Anàlisi de les dades.

Després d'haver obtingut les dades de les entrevistes semiestructurades, es va fer una transcripció de les gravacions. Posteriorment, com es mostra a l'apartat anterior, s'ha dut a terme una categorització mitjançant un procés inductiu on es van comparar i codificar les respostes de les diferents participants. Una vegada acabada aquesta categorització, s'ha fet una anàlisi de les dades mitjançant una anàlisi qualitativa on s'ha fet una relació amb els fonaments teòrics, fent una interpretació i discussió dels resultats obtinguts que trobareu al següent apartat.

5. Presentació dels resultats, interpretació i discussió

5.1. Resultats obtinguts

Els resultats d'aquest estudi, s'han obtingut mitjançant l'anàlisi de set entrevistes realitzades a professionals de l'educació i a diverses famílies. Seguidament, es presenten les categories que s'han identificat a partir de la informació proporcionada pels participants.

5.1.1. Situacions d'aprenentatge i metodologia de l'Escola Bosc

Segons els resultats de les entrevistes, es pot observar que les participants coincideixen en que la metodologia que s'utilitza a una Escola Bosc es basa en una **educació lliure i una atenció individualitzada**. Això ens indica que l'enfocament a l'Escola Bosc, se centra a l'aprenentatge de l'infant.

Pel que fa a l'educació lliure, confirmen que també es tracta d'una educació propera amb els nens i nenes i basada en el joc lliure. No obstant això, indiquen que per molt que la metodologia de l'Escola Bosc sigui molt específica, és compatible barrejar el model educatiu d'aquestes escoles amb el de les escoles convencionals.

“Perquè és una educació més lliure, més propera, més de tu a tu. I, sobretot, la ràtio, ja que són pocs nens i nenes, i vulguis o no l'acompanyament és més personalitzat i més proper.” (Entrevista B).

“En este caso, se puede aplicar la metodología en el día de excursión al bosque, pero también existen otras opciones, como mantener el centro tradicional y aplicar la pedagogía del bosque dentro de las instalaciones.” (Entrevista G).

D'altra banda, sostenen que **respecten els ritmes i processos de cada individu i atenen les necessitats de tots els infants**, ja que promouen una metodologia amb una mirada atenta i una escolta activa, sempre amb l'enfocament de què l'infant és el protagonista del seu propi desenvolupament.

“Una metodologia amb una mirada atenta i una escolta activa a les necessitats que puguem captar de l'infant, nosaltres fem la lectura a través del joc del joc lliure, perquè de propostes nosaltres hem fet poques perquè no ens calen. I fer propostes per proposar tampoc és útil, ha de sortir de les seves ganes, del seu interès.” (Entrevista E).

“También, me gusta transmitir que es importante que los niños se sientan como agentes de su propio desarrollo. En nuestra escuela, siempre hemos considerado al niño como protagonista de su propio desarrollo [...]”. (Entrevista G).

5.1.2. Valors de l'Escola Bosc

En relació amb els valors de l'Escola Bosc, les persones entrevistades coincideixen que es dona un **valor molt important a l'entorn natural**. Aquest fet ens suggereix que en aquesta metodologia educativa s'ofereix una manera diferent d'aprendre basa en el contacte directe amb la natura i, per tant, s'ha de cuidar i estimar l'entorn.

“Posem molt èmfasi amb el fet d'estimar-se i cuidar-se a un mateix, per després poder estimar i cuidar els altres, no? I sempre molt amb el fet de conèixer la natura i els animals. Mira et diré una frase que vaig llegir a un article l'altre dia que deia “només es pot fer estimar el que es coneix. I es cuida el que s'estima”, així doncs, nosaltres intentem fer conscients als infants del tresor que tenim i la gran responsabilitat que tenim amb la natura, els animals, el medi ambient...” (Entrevista E)

“[...] se puede crear un vínculo entre el grupo de alumnos y el exterior, incluyendo plantas, aves y todo lo que se encuentre en el bosque, también quiero que entiendan que lo importante para despertar la curiosidad del alumnado es tener un entorno salvaje que no esté programado, que no esté pensando por el ser humano, pero que a la vez, esté elegido por el ser humano, es decir, por el maestro, un experto.” (Entrevista G)

D'altra banda, també mencionen la necessitat de transmetre aquests valors des de casa, això denota que les persones entrevistades consideren que l'educació en valors no només correspon a l'escola, sinó que també és **responsabilitat de les famílies**, ja que aquesta connexió entre família i escola és important perquè els infants puguin experimentar la natura en un context més ampli i transmetre aquests valors al seu entorn més proper.

“[...] nosaltres ja com a família estimem el que és la natura. Vivim molt a la natura i al final, nosaltres volíem que ella continués creixent a un entorn així, que ella continués trobant i practicant aquells valors que nosaltres li inculquem cap a la natura i que jo crec que això li perdurarà per sempre.” (Entrevista B)

“[...] en acabat són valors que no únicament es treballen a l'escola perquè l'escola és una part de la vida dels infants, sinó que també són aprenentatges que hem, d'alguna manera de transmetre des de casa. Són els valors d'un projecte que transmetem aquest tipus d'aprenentatges més enllà del dia a dia

de l'escola, i també en la manera d'organitzar-nos en la manera en què ens relacionem amb l'entorn, en la manera en què ens relacionem en el que passa a la nostra ciutat o poble, al territori." (Entrevista F).

5.1.3. Sabers adquirits

D'acord amb els resultats obtinguts sobre els sabers adquirits, es pot apreciar que les participants han destacat **la versatilitat i la riquesa dels sabers** que es treballen en aquest model educatiu. Han fet una clara distinció entre sabers generals, concrets, abstractes i els relacionats amb l'exploració de l'entorn pròxim.

Pel que fa als sabers generals, es fa referència a la importància d'aprendre a través de l'experiència viscuda, ja que comporta un aprenentatge durader i permanent. Aquest fet, indica que les escoles bosc se centren en fomentar l'aprenentatge pràctic i significatiu.

"[...] aprendizaje es duradero y permanente, ya que viene de una motivación genuina desde el interior del niño o niña. Si se basa en sus necesidades y curiosidad en la etapa infantil, al elegir libremente en juegos libres, el aprendizaje será permanente." (Entrevista G)

"[...] muestran habilidades genéricas, como la responsabilidad, creatividad, la capacidad de concentrarse y aprender, lo que les permite aplicarlas en primaria." (Entrevista G)

D'altra banda, als sabers més concrets es mencionen habilitats bàsiques com llegir i escriure, el llenguatge matemàtic, la lectoescriptura... Això ens suggereix que les escoles bosc no descuiden els coneixements teòrics, és a dir, que també treballen continguts.

"[...] el llenguatge, l'escriptura, les matemàtiques es poden fer a la vegada i també a les Escoles Bosc i constantment ho treballem a l'escola, per exemple, la lògica la fem amb el calendari mateix, tenim un calendari que és vertical i un altre horitzontal, i anem comptant els dies que plou i després al final del mes amb una gràfica mirem si ha plogut més o menys... També per exemple, juguem amb les paraules, els hi diem, estem al mes de maig que comença per "m", qui té la lletra "m" al seu nom? I així els fem partícips i ho integren sense adonar-se'n." (Entrevista E)

Fent referència als sabers abstractes, els entrevistats coincideixen en què es treballa la confiança, la sinceritat, la vida i la mort, la imaginació, la creativitat, el respecte, entre d'altres, Tenint en compte la seva formació emocional.

“Després una altra cosa que que treballen molt és el tema de la confiança amb ells i elles i la sinceritat. D'aquesta manera, si tu confies en els nens i no els enganyes, els hi dius les coses com són i si veuen que si els hi he dit una cosa, realment passa aquella cosa, ells i elles retornen el mateix.”
(Entrevista A)

“A més a la tribu s'hi respira una harmonia increïble, una vibra brutal, la manera que tenen de jugar és impressionant, no es criden i hi ha respecte. L'ambient és completament diferent.” (Entrevista B)

Per últim, es parla sobre els sabers relacionats amb l'exploració de l'entorn pròxim, i fan referència a l'orientació, la utilització d'eines com navalles, serres, brúixoles i tenint en compte el medi natural i les seves plantes, pedres, flors, etc. Així doncs, clarament es pot observar com les escoles bosc fomenten **l'exploració i el descobriment**. Això vol dir que a aquest model educatiu també promouen un enfocament integral al desenvolupament dels infants, coneixement de l'entorn natural i perquè els nens i nenes tinguin una major consciència ambiental i vincle amb la natura.

“Ella jo crec que si ens perdéssim a la muntanya, estic segura que sobreviuria. Sap utilitzar una navalla, utilitzar una serra per tallar les branques, coneix els animals, d'on venen les plantes, si les plantes són tòxiques o no, les que van bé si fas una ferida, etc. Això són aprenentatges que realment són necessaris per a la vida.” (Entrevista B)

“Animals plantes, el cicle de la vida, la incertesa, amb rèptils, el que ens apareix i que ens anem trobant sí. També els fruits de cada temporada, pedres, plantes comestibles, plantes tòxiques...”
(Entrevista D)

5.1.4. La comunicació amb les famílies fora de l'Escola Bosc

A més, pel que fa a la comunicació amb les famílies, tots els entrevistats coincideixen en que hi ha **una comunicació diària**. A més, tots destaquen en que l'entrada relaxada a l'escola i la ràtio baixa dels infants permeten tenir l'oportunitat d'interactuar amb les mestres i compartir experiències. Això ens apunta que la comunicació és molt bona i de qualitat.

“[...] normalment comunicació cada dia, gràcies al fet que la ràtio baixa ho permet, les mestres poden estar, tranquil·lament parlant, mitja hora amb els pares.” (Entrevista C)

Amb relació a la participació de les famílies, s'extreu que hi ha un gran compromís per part d'aquestes al procés educatiu dels infants. Es fa referència a la col·laboració econòmica a partir de les pagues mensuals i també es destaca el rol actiu que tenen a l'escola, com la possibilitat d'anar a fer

xerrades, celebrar aniversaris, compartir curiositats i anècdotes, entre d'altres. Per tant, vol dir que les famílies a aquest model educatiu juguen un paper essencial.

"[...] també comptem amb tot l'equip de pares i mares que ens ajuden moltíssim en tot aquest procés, per exemple, tenim un pare que va anar al Nepal i el vam convidar al fet que vingué a explicar l'experiència, o també tenim una tieta que és biòloga i sovint va a l'Antàrtica i ella quan torna, ens explica coses sobre l'Antàrtica i sorgeixen un munt de curiositats i preguntes *superxules*." (Entrevista D)

5.1.5. La comunicació amb els infants dins de l'Escola Bosc

Respecte de la comunicació a l'Escola Bosc amb els infants, es destaquen diferents aspectes importants. Les persones entrevistades coincideixen en la **gestió emocional** dels infants, afirmen que des de l'escola es fa molt bon treball de les emocions i aconsegueixen que els infants s'autoregulin de manera autònoma.

"És impressionant com ha après a gestionar els conflictes i a escoltar les seves emocions, per exemple, l'altre dia em va dir "Avui m'he sentit malament perquè la Gala no ha volgut jugar amb mi, i m'he sentit malament perquè m'ha dit que prefereix jugar amb la mar." (Entrevista B)

"El tema del contacte amb la realitat en el sentit de, fa fred i jo com a infant tinc fred, m'abrigaré, és a dir, jo m'ho he de controlar." (Entrevista C)

A més, també es valora la resolució de conflictes. Destaquen que a l'escola es dona el temps i l'espai perquè els infants resolguin els conflictes sols i puguin empatitzar amb com se sent l'altra persona. Això ens fa pensar que des de l'escola se li dona molta importància a la resolució de conflictes i en aquest model educatiu intenten fomentar la cooperació i la seguretat dins del grup, perquè tothom se senti com a casa.

"[...] escolten les raons i punts de vista dels altres sense jutjar-los." (Entrevista A)

"[...] i de no resoldre els conflictes nosaltres, sinó que donem aquest espai temps per aquells infants perquè desenvolupen eines i que ofereixin aquesta part activa de participació en la seva pròpia resolució de conflictes." (Entrevista F)

"[...] aplicar una educació con comunicació no-violenta, como bien explica Rosenberg en su libro, basada en el respeto, la empatía y el liderazgo." (Entrevista G)

Un altre punt del que fan referència les persones entrevistades són **els límits**. Totes coincideixen en que els límits són importants per ajudar als infants a desenvolupar seguretat i autoestima, ja que els permeten conèixer quins són els seus propis límits. Així doncs, aquest fet mostra que a les escoles bosc, els límits són una eina important per fomentar la seguretat i la confiança en un mateix i, en conseqüència, els nens i nenes se sentiran còmodes i segurs explorant el seu entorn i aprenent d'ell.

“[...] és la pedagogia del risc, de la manera com els infants es relacionen amb el món, nosaltres estem allà perquè siguin conscients dels seus límits corporals, dels límits de l'entorn, dels límits emocionals, físics i mentals.” (Entrevista E)

“Per últim, també és important que sàpiguen que els límits, i això ho remarco en negreta i amb estrelletes, els límits són superimportants, perquè els hi donen seguretat, perquè siguin persones segures i vàlides i no hagin d'esperar a la validació dels altres per actuar i ser conscients.” (Entrevista E)

5.1.6. El personal docent

Pel que fa a les mestres hi ha dos aspectes claus en els quals han coincidit les persones entrevistades, **l'acompanyament respectuós i el paper d'observadores**.

Quant a l'acompanyament respectuós, exposen que les mestres tenen en consideració tots i cadascun dels nens i nenes que formen part del grup i el que elles fan, és acompanyar als nens i nenes per crear uns contextos d'aprenentatge i donar cabuda a tot el que els inquieta. A més, el seu paper és observar el procés d'aprenentatge i acompanyar sense pressionar, per avaluar el progrés i comunicar-lo a les famílies. Es confia en que l'ambient si és adequat, permetrà que els nens i nenes aprenguin de manera natural i espontània.

“Nosaltres acompanyem al grup en moments de grup, moments de joc lliure i moments de ruta. Dins d'aquest context generem processos i contextos d'aprenentatge i ensenyança, un aprenentatge que de vegades ens els ofereix la natura de manera espontània. I, a partir d'aquí, ens meravellem pel que ens ofereix una experiència.” (Entrevista F)

“Parece que aquí la gente se preocupa mucho porque los niños aprendan y siempre dicen "ahora tenemos que trabajar en esto en concreto", pero yo creo que hay que relajarse y confiar en que si el ambiente es adecuado, los niños crecerán y aprenderán sin tanta presión.” (Entrevista G)

5.1.7. Principals reptes

Per últim, tots els participants exposen que hi ha dos principals reptes que dificulten tirar endavant amb aquest tipus de model educatiu. En primer lloc, parlen sobre els **preus elevats** i les quotes que

les famílies han de pagar. Això fa pensar que les escoles bosc no estan a disposició de totes les persones i aquest fet, limita l'accessibilitat.

“[...] són molts diners, és una quota cada mes que no tothom pot pagar, no està a l'abast de moltes famílies. I en el nostre cas, nosaltres som 5 membres de la família, per nosaltres va ser un sacrifici.”
(Entrevista B)

D'altra banda, mencionen que es requereix **un major reconeixement i suport**, ja que al ser un model educatiu relativament nou, moltes famílies i educadores desconeixen els seus beneficis. I a més, les mestres assenyalen que estan lluitant per a l'homologació de tots els centres, però és un camí difícil.

“[...] deseando un poco que venga apoyo por parte de los gobiernos y además ahora que tenemos que transmitir la sostenibilidad desde que son muy pequeños y considero que no hay otro modelo educativo que sea tan ejemplar y tan sostenible como el de la Bosquesuela. (Entrevista G)

5.2. Interpretació i discussió

Els resultats d'aquesta recerca han permès establir una **comparació, validació i fonamentació** de les dades a través de les conclusions obtingudes a partir de les set entrevistes realitzades.

Durant el desenvolupament del Treball Final de Grau, s'han aconseguit assolir els objectius plantejats inicialment. Es va portar a terme una exhaustiva investigació bibliogràfica amb la finalitat de fonamentar i elaborar el marc teòric sobre les escoles Bosc, per comprendre els seus orígens i l'evolució d'aquest model educatiu.

Com bé menciona Castanyer (2019), les escoles bosc van néixer amb una necessitat: millorar els problemes respiratoris i ubicar a l'infant al centre de l'aprenentatge i en contacte amb la natura per fomentar la seva creativitat, observació i treball multidisciplinari. Aquest fet coincideix amb els participants de les entrevistes, ja que afirmen en què en aquest model educatiu es treballen una versatilitat i una gran varietat de sabers.

Tot i que, com explica la pàgina web de [Ludus](#), cada vegada hi ha més escoles bosc a Catalunya i s'ha d'intentar unificar els criteris per reconèixer legalment les escoles, formar educadors especialitzats i donar difusió i visibilitat, fet que coincideix amb les entrevistades, ja que exposen que és un model educatiu que no té gaire visibilitat i les famílies no saben els beneficis que aporta, a més, estan lluitant per l'homologació dels centres amb l'objectiu que siguin legals.

A més, es va aconseguir definir la visió educativa dels docents que formen part d'aquest tipus d'escoles, així com es va investigar i es va recopilar aquesta informació sobre les experiències professionals d'aquests mestres. A través de les entrevistes, es van obtenir dades valuoses sobre les perspectives pedagògiques que utilitzen els docents i gràcies a aquest fet, es va comprendre més profundament quin és el seu paper i el seu compromís amb les escoles bosc.

Segons Bruchner (2017, p. 72), el paper de les mestres és fer que els infants facin les coses per ells mateixos amb l'objectiu de mantenir actiu el cervell dels més petits. Les mestres tenen un rol fonamental per despertar la curiositat dels nens i nenes i deixar-los ser. Gràcies a les entrevistes s'ha pogut contrastar aquesta informació, ja que totes les mestres entrevistades coincideixen en que el seu paper és acompanyar als infants per crear un context d'aprenentatge i donar espai a tot el que els hi inquieta, és a dir, que ells siguin els protagonistes del seu propi aprenentatge i que el vagin construint de manera autònoma.

Un altre aspecte a destacar, ha estat l'anàlisi de l'acompanyament i l'avaluació que realitzen les docents. La web de l'escola [Arrels](#), exposa que l'objectiu d'aquest acompanyament i avaluació és intensificar l'aprenentatge perquè els nens i nenes descobreixin les coses sols i les mestres els ajudin a fomentar l'aprenentatge. A través de les entrevistes es pot observar com també coincideixen en el fet que el paper és d'acompanyament i observació, deixant que l'infant faci en un entorn adequat per aprendre de manera natural.

Per últim, un altre objectiu de la recerca era conèixer les famílies i la seva argumentació educativa amb relació a les escoles bosc. De manera que, es van dur a terme les entrevistes per veure les expectatives i les motivacions de les famílies en escollir aquest model educatiu, i també, es va recopilar informació al marc teòric, fet que va ajudar a tenir una perspectiva completa de la comunitat educativa.

Les famílies entrevistades exposen en comú que un dels fets que més els hi van cridar l'atenció d'aquesta pedagogia són les ràtios baixes i la barreja d'infants. A més, també exposen que col·laboren diàriament a l'escola a través de les quotes mensuals i el rol actiu que tenen a l'escola. I per últim, que creuen en la necessitat real d'educar en contacte amb la natura, ja que són uns valors que no només corresponen a l'escola, sinó que les famílies també tenen responsabilitat.

Aquest fet coincideix amb els arguments de Rius (2013) ja que l'autor confirma que els infants passen la majoria del dia a entorns programats per les seves famílies i allunyats del contacte amb el món natural. A més, Freire (2011) exposa que, la por adulta impedeix que els nens i nenes puguin fer

coses per ells mateixos sense la supervisió dels adults. Aquest fet, remarca com les famílies juguen un paper molt important en el procés educatiu dels infants i que, formar part del model educatiu de la bosc escola, és creure en el medi natural, tenir uns valors des de casa i contrastar-los amb els valors de l'escola, tot amb una relació.

6. Conclusions

6.1. Conclusions

Després de dur a terme el Treball Final de Grau, es pot afirmar que existeix una necessitat d'educar en contacte amb la naturalesa, ja que afavorirà al desenvolupament social, afectiu, cognitiu, físic dels infants i també, es difondrà un estil de vida que respecti i estimi la natura (Hueso, 2021).

Seguidament, una vegada elaborada l'anàlisi sobre les escoles bosc, es pot confirmar que aquest model educatiu ofereix als infants un contacte directe amb l'entorn on poden experimentar i crear el seu propi aprenentatge. La natura ofereix recursos diversos sostenibles i possibilitats infinites de crear (Bruchner, 2017).

També, aquesta pedagogia, permet adaptar-se a les necessitats individuals de cada infant, tenint en compte els seus ritmes i fomentant la seva participació activa i conscient al procés educatiu. Aquest tipus d'educació es basa en l'aprenentatge a través del joc i l'exploració i té com a resultat una experiència d'aprenentatge significativa i completa.

Per últim, existeix una necessitat de visibilitzar aquest model educatiu i donar-li veu per garantir una educació de qualitat en contacte amb la natura i perquè cada vegada siguin més els infants que puguin formar part d'aquesta pedagogia i dels beneficis que comporta.

6.2. Objectius assolits i limitacions

Després d'haver dut a terme el treball d'investigació, es pot afirmar que s'han assolit els objectius plantejats prèviament. Com a objectiu general es va proposar analitzar l'enfocament pedagògic i metodològic del model d'educació de les Escoles Bosc, profunditzant en la seva formació i recollint les veus de les mestres i les famílies i com a objectius específics es va proposar elaborar la recerca bibliogràfica per fonamentar i elaborar el marc teòric sobre les Escoles Bosc per a conèixer els orígens pel qual es va iniciar aquest model educatiu i la seva evolució, definir la visió educativa dels mestres que treballen a aquest tipus d'escola i l'experiència professional, analitzar l'acompanyament i l'avaluació que fa el professorat als infants i conèixer les famílies i la seva argumentació educativa.

Gràcies a l'estudi bibliogràfic i les entrevistes realitzades, s'han pogut establir les bases teòriques i contextualitzar el context de les escoles bosc. També s'ha pogut definir la visió educativa de les mestres que treballen en models educatius d'aquest tipus i la manera com fan l'acompanyament i

l'avaluació que ofereixen als infants. A més a més, s'ha tingut l'oportunitat de conèixer a algunes de les famílies de més a prop per així, comprendre les seves raons per escollir aquest model educatiu.

De manera que, s'han aconseguit assolir plenament els objectius proposats i s'ha obtingut una visió completa i precisa sobre el model d'educació de les escoles bosc.

D'altra banda, durant la realització del treball, he trobat algunes **limitacions** que han dificultat el desenvolupament d'aquest. En primer lloc, moltes de les escoles bosc amb les que vaig intentar contactar, no em van respondre, i una que ho va fer, em demanava diners per fer l'entrevista. Això ha limitat molt a la part metodològica del treball, ja que al ser estudiants i no disposar de grans recursos, el fet d'haver de pagar per les entrevistes obstaculitzava seguir amb la investigació.

A més, una altra limitació important és que a la Universitat es comença a parlar molt tard del Treball Final de Grau, i en el meu cas personal, m'hauria agradat disposar de més temps per poder completar la part metodològica a la perfecció. Tot i això, he intentat superar aquestes limitacions amb una gestió òptima del temps i trobant alternatives per recopilar la informació necessària per a la realització del treball.

En resum, tot i les limitacions, he après a adaptar-me i trobar solucions per continuar endavant, ja que considero que és important superar les adversitats que es poden presentar i no defallir e front de les dificultats.

6.3. Noves línies de recerca

Una vegada finalitzat el Treball Final de Grau, s'ha obert una nova línia de recerca: analitzar què va passar amb la pèrdua que va patir el sistema educatiu de l'Escola Bosc. La idea és fer un recorregut històric per conèixer les causes i les conseqüències. D'aquesta manera es podrà entendre millor el present i millorar el futur de l'educació.

6.4. Reflexió personal sobre l'experiència al realitzar el TFG

En general, el procés d'elaboració del treball ha estat satisfactori. En primer lloc, la definició inicial del tema, va ser essencial per tenir una idea més clara del que volia tractar al treball i, per tant, realitzar el marc teòric.

Posteriorment, emmarcar teòricament el tema, em va ajudar a generar una perspectiva més profunda i crítica sobre el contingut i vaig poder comprendre millor altres aspectes més bibliogràfics per aplicar-los a la investigació.

Pel que fa a la metodologia, dissenyar-la va ser un gran procés, ja que vaig haver d'escollir el mètode adequat pel meu estudi. Però em va servir per a l'organització dels resultats, així com per a la interpretació i discussió, perquè van ser els moments clau per assolir els objectius d'investigació i oferir una visió detallada del tema.

Per últim, les conclusions m'han permès consolidar tot el treball, destacant els elements clau, les limitacions i les noves línies de recerca. I també, gràcies a la retroalimentació de les tutories, juntament amb les meves companyes, han estat fonamentals per identificar i enriquir aspectes de la investigació.

En general, estic molt satisfeta amb el Treball Final de Grau, ja que m'ha permès desenvolupar coneixements, habilitats i profunditzar en un tema molt interessant. M'agradaria acabar el treball amb una frase que m'ha sorgit en acabar tot aquest procés: "a les escoles bosc la natura és l'aula i l'aprenentatge és una exploració màgica del món que ens envolta".

7. Bibliografia

A Cau de Bosc. (s.d). *Valors*. <https://acaudebosc.org/que-oferim/valors/#natura>

Arrels Escola Bosc. (s.d). *Projecte Escola Bosc. La natura com a espai d'aprenentatge i vincle*. <https://arrelsescolabosc.wordpress.com/contacto/>

Arroyo, C. (2013). *Los niños deben empezar a aprender en la naturaleza, no en el aula*. Madrid: El País.
<https://blogs.elpais.com/ayuda-al-estudiante/2013/12/los-ni%C3%B1os-deben-empezar-a-aprender-en-la-naturaleza-no-en-el-aula.html>

Asociación Edna de educación en la naturaleza. (s.d). *Asociación Edna*.
<https://asociacionedna.wordpress.com/>

Associació Nacional d'Educació a la Natura EdNa. (s.d) *Manifest: la natura com context saludable i necessari per a l'educació*.
<https://acaudebosc.org/wp-content/uploads/2020/06/MANIFIESTO-CAT.pdf>

Bruchner, P. (2017). *Bosquescuola. Guía para la educación infantil al aire libre*. Cullera (Valencia): Ediciones Rodeno.

Bruchner, P., Guindeo, C. (2022). *Bosquescuola: una pedagogía innovadora y sostenible para una infancia más natural y respetuosa*. Debates.
https://www.educa2.madrid.org/web/revistadebates/buenas_practicas/-visor/bosquescuola-una-pedagogia-innovadora-y-sostenible-para-una-infancia-mas-natural-y-respetuosa

Castanyer, G. (2019). *Escoles bosc: un pas cap al reconeixement*. Criatures.

Collado, S., Staats, H., and Corraliza, J.A. (2013). *Experiencing nature in children's summer camps: affective, cognitive and behavioural consequences*. Journal of Environmental Psychology, 33, 37-44.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0272494412000497>

Freire, H. (2011). *Educar en verde. Ideas para acercar a niños y niñas a la naturaleza*. Barcelona, España: Graó.

Freire, H. (2012). *Los niños conocen más nombres de marcas comerciales que de plantas*. La Vanguardia.
<http://www.lavanguardia.com/vida/20120208/54249636840/educar-en-verde-heike-freire-naturalez-a-medio-ambiente.html>

Honoré, C. (2008). *Bajo presión*. Barcelona, España: RBA.

Hueso, K. (2021). *Educación en la naturaleza*. Plataforma.

Lladós, L. (2018). *El contacto con la naturaleza: ¿moda o necesidad*. Aula Infantil, 96, 27-32.

L'Ecuyer, C. (2015). *Educación en la realidad*. Plataforma.

Prieto, P. F., Arrieta, N. R. G., & Flores, J. P. O. (2017). *Urbanismo e infancia: hacia un modelo de ciudad que promueva la conciencia ambiental*. Chasqui. Revista Latinoamericana de Comunicación, (136), 79-94.

Reig, L. P. (2017). *Outdoor Education: Una forma de aprendizaje significativo*. Punto Rojo Libros.

Rius, M. (2013). *Los beneficios de la naturaleza para los niños*. Vanguardia.

<https://www.lavanguardia.com/estilos-de-vida/20130614/54375609720/los-beneficios-de-la-naturaleza-para-los-ninos.html>

Sabariego, M. y Bisquerra, R. (2004). *Paradigmas en investigación educativa*. En R. Bisquerra (Coord.), Metodología de la investigación educativa (pp. 65-76). La Muralla.

https://www.academia.edu/38170554/METODOLOGIA_DE_LA_INVESTIGACION_EDUCATIVA_RAFAEL_BISQUERRA_pdf

Social.cat (2019). Les escoles bosc treballen per definir un model educatiu conjunt per poder assolir la seva homologació. *Social.cat: el diari digital de l'acció social a Catalunya*.

<https://www.social.cat/noticia/10886/les-escoles-bosc-treballen-en-la-definicio-dun-model-educatiu-conjunt-per-poder-fer-passos>

Xarxa D'Escoles Bosc a Catalunya. (s.d). *Ludus*.

<https://ludus.org.es/es/xarxa-d-escoles-bosc-de-catalunya>

8. Annexos.

Annex 1. Preguntes entrevistes.

Preguntes de l'entrevista a Philip Bruchner.

1. ¿Crees que es mejor conservar el modelo educativo de la Bosque Escuela como un modelo complementario a la educación convencional o consideras que todas las escuelas convencionales deberían hacer el cambio?
2. ¿Consideras que cuando los niños y niñas acaban su escolarización en la Bosque Escuela y pasan a una escuela tradicional, se pierde el vínculo o hay una desconexión con todo lo adquirido?
3. Al conocer tantos territorios cómo el Español, Alemán... ¿Podrías hacer una comparativa del perfil del maestro/maestra?
4. Personalmente considero que el perfil de maestras/os de una Bosque Escuela es muy específico, ¿Crees que los sistemas públicos podrían acoger a un maestro o maestra que acaba de hacer las oposiciones y quiere entrar directamente a una Bosque Escuela?
5. Actualmente, vivimos en una sociedad tecnológica, ¿cómo crees que se tiene que compaginar con la incorporación de las nuevas tecnologías?
6. ¿Cuáles son tus pedagogos de referencia?
7. ¿Cuáles son los éxitos que has logrado y los fracasos sobre los cuales has construido tus éxitos?
8. ¿Cuál es tu valoración desde que empezaste hasta ahora con todo este movimiento?
9. Quina és la vostra formació acadèmica? I la vostra experiència professional a l'àmbit educatiu?

Preguntes de la entrevista a les mestres.

1. Quina és la vostra formació acadèmica? I la vostra experiència professional a l'àmbit educatiu?
2. Com descriuríeu la metodologia d'ensenyament utilitzada a l'escola?
3. Quin és el vostre enfocament a l'acompanyament dels infants durant el procés d'aprenentatge?
4. Com us assegureu que els infants compleixin els objectius educatius? Com es duu a terme l'avaluació?
5. Quin és el vostre paper a l'aula o fora de l'aula? I com és la coordinació amb els altres mestres?
6. Què és el que us fa sentir més satisfetes de formar part d'un model educatiu com aquest?
7. Com ha estat la vostra experiència treballant a l'escola?
8. Quin paper tenen les famílies al procés educatiu dels infants?
9. Quin consell donaríeu a aquelles persones que estan interessades a ser mestres que formen part d'una Escola Bosc? I Quin consell donaríeu a les famílies que volen formar part de l'Escola Bosc?

Preguntes de l'entrevista a les famílies.

1. Què us va impulsar a elegir una Escola Bosc per l'educació dels vostres fills o filles?

2. Com descriuríeu la vostra experiència fins al moment?
3. Considereu que el vostre fill o filla ha desenvolupat habilitats i coneixements diferents dels que podria adquirir a una escola convencional?
4. Com veieu el paper o l'acompanyament dels mestres?
5. Heu notat algun canvi a l'actitud o comportament del seu fill o filla des que forma part d'aquest model educatiu?
6. Com és el procés d'avaluació o seguiment del progrés dels vostres fills o filles?
7. Quines activitats o projectes han resultat més significants pels vostres fills o filles?
8. Com valoreu els valors i principis que promou l'escola?
9. De quina manera us involucreu a la comunitat i aprenentatge dels infants?
10. Quin consell donaríeu a una família que vol portar al seu fill/filla a una Escola Bosc?

[\(Torna al text\)](#)

Annex 2. Entrevistes completes.

Mare de l'escola a Cau de Bosc: Entrevista A

1. Què us va impulsar a elegir una Escola Bosc per l'educació dels vostres fills o filles?

En aquest cas jo tinc dues filles, la Clàudia, que té 10 anys i la Gina que ara té 6 anys. Ara la Gina acaba aquest juny l'Escola Bosc, però quan va començar el projecte de l'Escola Bosc de Cau de Bosc a Tarrés, la Gina just tenia dos anys i la Clàudia en tenia 6, per tant, ja havia de començar primer i no va poder entrar al projecte. Cosa que em va saber molt de greu, però la Gina sí que va entrar. Els quatre anys que porten de trajectòria ha estat amb l'Eva i l'ha acabat amb ella també aquesta etapa o promoció.

Bé, realment, el fet de portar la nena aquí no era una decisió súper súper súper súper, estigués supersegura, simplement era un tema de logística familiar i que ens anava bé.

I a més, la mestra que li tocava a la Gina a la llar no era una mestra amb la qual havíem tingut bona experiència quan la Clàudia, la meva filla gran, havia estat a la llar i, per tant, no m'agradava massa la idea. I just vaig descobrir aquest projecte de l'Eva per casualitat, a través de la veïna, quan encara era només una idea en ment i no hi havia res fet, i em va encantar. M'encantava la manera com explicava l'educació, la natura i tot l'impacte que tenia en el desenvolupament dels nens i nenes. Jo, dedicant-me al món de l'educació i sent mestra d'educació especial, vaig veure clarament que aquest era el camí. També he vist molts casos de nens amb dificultats en la lectoescriptura, com per exemple, amb dislèxia, que, quan grates una mica, t'adones que són nens que han tingut dificultats en l'etapa més motriu, o bé que no han passat en el tema dels reflexos primaris com havia d'anar. Això té una repercussió en les etapes posteriors i, en la nostra societat, estem volent que els nens siguin grans abans de temps i no els donem el que els hi toca. Tota la part motriu és molt important en aquesta edat i, a les escoles, es treballa des que entren. Això i tot el treball que fan sobre la gestió

de les emocions, que és un altre tema cabdal que falla molt en el nostre sistema educatiu i l'Eva tenia molt clar de la manera que ella ho volia enfocar. Així que em va enamorar totalment aquest projecte.

2. Com descriuríeu la vostra experiència fins al moment?

La nostra experiència te la descriuria de manera que ha estat un procés d'enamorament en què m'anava enamorant cada vegada més, cada vegada i cada dia cadascú descobria més de l'Escola Bosc, com treballaven, el contacte amb les famílies... Que al final, bé, el fet de dir-se tribu, ja et diu, o sigui, la nomenclatura que fan servir, et diu moltes coses. A més, la manera com l'acompanyen al seu creixement. I bé, és que jo només tinc paraules boniques, vull dir, pels infants que acaben al juny és molt trist, jo per exemple, penso que estic passant un dol perquè em sabrà molt de greu perquè l'experiència ha sigut brutal. Vull dir, a part que veure créixer a la Gina amb molts aspectes ha sigut increïble, jo com a mare també he crescut i també he après molt. M'ha encantat.

3. Considereu que el vostre fill o filla ha desenvolupat habilitats i coneixements diferents dels que podria adquirir a una escola convencional?

És el que et comentava, jo soc mestre i bé, també soc mestre d'educació especial, i per tant sense voler el que fas és comparar els nens i nenes que vas veient amb els teus fills. Perquè bé, es fa això sense voler. I bé, realment jo veia que hi havia algunes diferències en l'àmbit de comunicació, o sigui de llenguatge. La Gina, des dels dos anys parlava claríssim, però no només era una qüestió de parla, sinó d'estructuració del llenguatge, de fer frases d'argumentar coses amb sentit.

La Gina, la meva filla, potser no en dos anys, però a mesura que ha anat creixent, ha evolucionat moltíssim en motricitat. I no només en aquest aspecte, sinó també en lògica, sentit comú, i d'altres aspectes. Ella és capaç de veure una cosa i aplicar-ho a una altra que no té aparentment cap relació. Tot això és gràcies a la seva experiència. Però a més a més, crec que la manera com treballen l'aspecte emocional és increïble, els treballen de manera que comparteixen les emocions i escolten les raons i punts de vista dels altres sense jutjar-los. Això fa que els nens siguin més empàtics i que reconeguin i preocupin per les emocions dels altres. És impressionant veure la sensibilitat que té la Gina, recordo una anècdota un dia aquí al poble, ella va veure que hi havia a terra una planteta al terra que quan passaven els nens i nenes la xafaven i ella va decidir cuidar de la planta i la va posar en un lloc segur perquè no la xafessin, demostrant una gran sensibilitat cap als éssers vius. És una anècdota entre moltes altres que mostra la seva empatia i sensibilitat emocional, que a molts nens i nenes de la seva edat no tenen.

4. Com veieu el paper o l'acompanyament dels mestres?

El paper o l'acompanyament de les mestres, que nosaltres els hi diem acompanyants, que en aquest cas son l'Eva i la Roser. Per mi son part de la nostra família. Jo me les estimo moltíssim i en general, totes les famílies que formem part de l'Escola Bosc, a Cau de Bosc, formem una família i la feina que fan elles dues amb els infants és espectacular.

5. Heu notat algun canvi a l'actitud o comportament del seu fill o filla des que forma part d'aquest model educatiu?

Per exemple, jo et parlo del cas de la meua filla. La Gina és una nena amb molt de caràcter, sempre ha sigut una nena amb les idees molt clares i molt tossuda, és a dir, si ella pensa una cosa, ha de ser allò i ha de buscar la manera. En aquest sentit, no l'he notat canvi, però si refereixes a més de maduració, sí que és cert que jo ara puc dialogar amb ella i ella entén que quan vol fer alguna cosa i li dius que no, aconsegueix entendre-ho. La veritat que la Gina d'ençà que va a Escola Bosc, destaca per moltes habilitats i com per poder comprendre el que li expliques.

Després una altra cosa que que treballen molt és el tema de la confiança amb ells i elles i la sinceritat. D'aquesta manera, si tu confies en els nens i no els enganyes, els hi dius les coses com són i si veuen que si els hi he dit una cosa, realment passa aquella cosa, ells i elles retornen el mateix. Això penso que és molt important perquè avui en dia passa molt que els pares enganyen als nens, per exemple els hi diuen, "queda't aquí que ara vinc vaig a comprar una cosa" i el nen o nena es passa el dia a l'escola esperant al fet que el pare arribi de comprar el que ha comprat i clar, el pare no arriba. Per això pel nen és una decepció grandiosa. I això a l'escola a Cau de Bosc, no passa, no passa mai.

6. Com és el procés d'avaluació o seguiment del progrés dels vostres fills o filles?

Per exemple, l'Eva que és la referent de la Gina, perquè clar, elles tenen dividits els nens i cada una d'elles té uns nens assignats. Jo et parlo de l'Eva, jo amb ella parlo cada dia matí i a la tarda, i clar, també amb més pares i mares, és a dir, tampoc parlem cada dia, simplement si ella creu que hi ha alguna cosa a destacar que ens ha d'explicar o alguna cosa puntual. A més, a més, si hi ha qualsevol cosa que no hem pogut parlar, ens truquem, ens enviem whatsapps, el que convingui, inclús en cap de setmana, vull dir, això no ho veus enlloc, ja t'ho dic jo.

Per altra banda, l'avaluació és un compartir constant, és el dia a dia. A banda d'això, elles fan una entrevista en família a l'any, que és el que és obligatori també pel departament, però després estan oberts a qualsevol cosa. I en acabat bé, doncs fan informe de final de curs. Vull dir informació, no me'n falta gens i també tinc la tranquil·litat de jo poder expressar el que necessito. Això jo penso que la comunicació entre la família i l'escola és brutal.

7. Quines activitats o projectes han resultat més significants pels vostres fills o filles?

Jo parlaria del dia a dia. Del dia a dia a l'Escola Bosc, del dia a dia amb els companys del dia a dia tractant el conflicte com a oportunitat per aprendre i créixer emocionalment. De la convivència, del fet de fer tribu, no sé, és tota l'experiència de formar part d'una família que és espectacular.

8. Com valoreu els valors i principis que promou l'escola?

Jo crec que t'ho he explicat bastant. Vull dir, per mi, el tema de valors, emocions... En aquesta escola es treballa de manera que regeix l'ordre del dia, és el fet de respectar l'altre i empatitzar amb com se sent, el fet de no jutjar, és espectacular. I forma part del tarannà de l'escola.

9. De quina manera us involucreu a la comunitat i aprenentatge dels infants?

Penso que també t'ho he explicat una miqueta. Tenim contacte cada dia, el cap de setmana també ens veiem, posem coses en comú i fem formacions a l'Escola Bosc. També organitzem activitats, els caps de setmana quedem amb famílies de nens que han marxat de l'escola i ens continuem veient. Som família, no et puc dir res més i t'ho prometo, que és tot positiu i que si tingués un altre fill o filla, la tornaria a portar.

10. Quin consell donaríeu a una família que vol portar al seu fill/filla a una Escola Bosc?

El Consell que donaria a les famílies que volen portar el Seu fill o filla una Escola Bosc és que no ho dubti és una experiència increïble que hauríem de veure tots els infants també creixes tu com a mare, però família i considero que encara que és bastant complicat perquè no està a l'abast de tothom perquè s'ha de pagar quotes el material crec que tothom hauria de permetre, però si alguna persona em pregunta o em demana consell per portar el seu fill o filla li diria que ni ho dubtin per tots els motius que t'he explicat anteriorment perquè a la meva filla l'ha fet créixer com a persona, ha adquirit molts coneixements que realment li serviran per a la vida i pel seu dia a dia. Estic molt contenta i molt satisfeta de tot el procés d'aprenentatge que ha viscut.

Mare de l'escola Cau de Bosc: Entrevista B.

1. Què us va impulsar a elegir una Escola Bosc per l'educació dels vostres fills o filles?

Tant a mi com al meu marit ens va impulsar inscriure a l'Aran perquè és una nena que estima la natura i perquè nosaltres ja com a família estimem el que és la natura. Vivim molt a la natura i al final, nosaltres volíem que ella continués creixent a un entorn així, que ella continués trobant i practicant aquells valors que nosaltres li inculquem cap a la natura i que jo crec que això li perdurà

per sempre. I també perquè l'Aran és una nena molt, molt curiosa. A ella li encanta la natura, li encanta la muntanya, li encanten els animals. I és que quan vam descobrir l'Escola Bosc, vam pensar, passi el que passi ha d'anar-hi. Perquè és una educació més lliure, més propera, més de tu a tu. I, sobretot, la ràtio, ja que són pocs nens i nenes, i vulguis o no l'acompanyament és més personalitzat i més proper.

També ens vam assabentar que hi havia l'Escola Bosc perquè la filla de la meva neboda, també hi anava i ens va dir que la Martina estava encantada. És una altra manera de viure l'escolarització. Tot i això, per nosaltres també va ser un esforç, perquè clar, nosaltres, per exemple, ens hem de desplaçar per portar-la. Ella fa acollida matinal de vuit a nou del matí, i són molts diners, és una quota cada mes que no tothom pot pagar, no està a l'abast de moltes famílies. I en el nostre cas, nosaltres som 5 membres de la família, per nosaltres va ser un sacrifici, però ho teníem molt clar que la volíem portar.

2. Com descriuríeu la vostra experiència fins al moment?

Increïble i fantàstic. Jo penso i crec firmament que una Escola Bosc hauria d'estar a l'abast de tots els infants. És un aprenentatge que fan de descobrir-se ells i elles mateixes, de cultivar aquests valors que també transmetes des de casa com a família. És molt maco viure tot el procés dels nens i nenes i també viure aquest procés com a família.

3. Considereu que el vostre fill o filla ha desenvolupat habilitats i coneixements diferents dels que podria adquirir a una escola convencional?

Home i tant. Nosaltres, per exemple, som una família que viatgem en furgoneta i la nostra vida també és la muntanya i el nostre hobby és viatjar en furgo i anar a la muntanya. I ella, va caminant per la muntanya i diu: "papa, aquesta planta es pot menjar, és comestible". Ella jo crec que si ens perdéssim a la muntanya, estic segura que sobreviuria. Sap utilitzar una navalla, utilitzar una serra per tallar les branques, coneix els animals, d'on venen les plantes, si les plantes són tòxiques o no, les que van bé si fas una ferida, etc. Això són aprenentatges que realment són necessaris per a la vida. Però jo amb el que més em quedo de l'Escola Bosc són amb els valors; de la manera com fan la resolució de conflictes sense que hi hagi baralles, com es pregunten les coses, com es cuiden, en definitiva són una tribu on el gran juga amb el petit, i si el petit cau, s'apropen per ajudar-lo.

4. Com veieu el paper o l'acompanyament dels mestres?

Són dues mestres, la Roser i l'Eva. Considero que fan un acompanyament proper, tant amb l'infant com amb les famílies, respectuós i carinyós. Sempre respectant molt l'infant i les seves necessitats. A

més, cada família té una referent, per exemple, nosaltres tenim a la Roser i, quan nosaltres li hem demanat, ella ens ha fet una entrevista de seguiment sense cap problema. Però sí que és cert que quan anem a recollir els nens, ens expliquen com ha anat el dia, és a dir, si ha hagut un conflicte o ha caigut o si aquell dia l'infant estava una mica més irritable o més sensible. És com que cada dia fem una mica de tutoria i d'intercanvi d'informació.

5. Heu notat algun canvi a l'actitud o comportament del seu fill o filla des que forma part d'aquest model educatiu?

L'Aran dintre de la tribu és una nena líder, però en positiu. És una nena que tota la tribu vol estar amb ella, és una noia respectuosa i generosa. Té un sentit de la protecció molt gran cap als petits. És impressionant com ha après a gestionar els conflictes i a escoltar les seves emocions, per exemple, l'altre dia em va dir "Avui m'he sentit malament perquè la Gala no ha volgut jugar amb mi, i m'he sentit malament perquè m'ha dit que prefereix jugar amb la mar. Així que jo crec que un canvi de comportament que ha fet ha estat aprendre a saber gestionar la seva ràbia quan s'enfada, ella el que fa per gestionar-ho és aïllar-se de la tribu i estar sola, s'autoregula a ella mateixa.

6. Com és el procés d'avaluació o seguiment del progrés dels vostres fills o filles?

Primer de tot, fem una tutoria. Fem una entrevista on ens expliquen l'evolució de l'Aran, ens expliquen que és el que li angoixa, que és el que no li angoixa, que és el que ha après més sobre continguts, és a dir, sobre les lletres o els números. I, després, et donen informe final escrit. És una mica el que et deia abans, és un procés continu i sempre et van explicant les millores que fa l'infant.

7. Com valoreu els valors i principis que promou l'escola?

En resum, els valors són de deu. Jo seria partidària que els nens i nenes estiguessin allà fins als 20 anys. L'Aran acaba aquest any i jo fins a l'últim moment no volia parlar del tema de canviar a una altra escola més convencional, se'm feia una muntanya. Em fa molta pena. Però ella, en canvi, també vol provar, sortir a veure què es troba. És a dir, a ella li encanta la seva escola, però sí que és cert que ara ella també té altres inquietuds. Ella ja vol escriure, vol fer números... Ella sempre em pregunta que quan començarà l'escola nova, és a dir, té aquesta incertesa a veure què és el que es trobar.

8. Quines activitats o projectes han resultat més significants pels vostres fills o filles?

Un dia dels que va venir molt emocionada va ser quan van col·locar la tirolina a un dels boscos. El pare d'una nena de l'escola, va venir a muntar una tirolina. En general a ella quan hi ha coses noves li agrada molt. Per exemple, va marcar-li molt el dia que van aprendre a utilitzar la serra o la navalla,

perquè ara m'ajuda a tallar les patates, m'ajuda a tallar el moniato, tallar el carabassó millor que jo. També en general una de les coses que ha resultat més significant per ella, ha estat sortir als boscos encara que ploqui, ja que realment el clima no és un problema, sinó la roba que portes a sobre. Els infants porten roba tècnica tot el dia, han d'anar amb roba adequada per anar a la muntanya, quasi que com si haguessin d'anar a pujar a l'Everest. I és molt curiós perquè nosaltres vivim a un poble petit i quan l'Aran es troba al parc amb els amics i amigues del poble els hi explica el que ha fet a l'Escola Bosc aquell dia i ahir per exemple va dir, "sabeu què? Ahir vam trobar una guineu morta i l'hem analitzat amb la tribu, ens pensem que potser és que s'ha enverinat" i els nens i nenes del poble al·lucinen. O un altre dia va dir, "avui hem trobat l'escorpí blanc i el vam tocar amb un pal i vam dir que aquest té un verí i pot matar". És que és un aprenentatge realment vivencial. No és el mateix que ho estigui explicant una mestra a l'aula, que ho estiguin experimentant ells i elles en primera persona.

I també, és molt curiós com van cada dia amb la motxilla de carregats i ningú es queixa, hi ha infants que tenen 3 anyets i van tots amb les motxilles que pesen molt, porten la cantimplora, la muda de recanvi, la roba fina de pluja... I això ho hem de portar cada dia. I com a pares i mares també ens hem de recordar cada dia de portar tot el kit de pluja, la bossa amb l'impermeable, les botes, la carmanyola, etc. I quan arriben les posen al penjador i cadascú té el seu nom.

9. De quina manera us involucreu a la comunitat i aprenentatge dels infants?

Doncs jo crec que ens involucrem i hi participem molt, perquè al final aquesta Escola Bosc és un projecte que van fer l'Anna i l'Eva, molt maco, però al final, tenen molt poques ajudes. El sistema educatiu, encara no aposta per aquest tipus d'educació i és una pena, perquè crec que un infant tan petit no hauria d'estar assegut a aula fent fitxes o començant ja a aprendre les lletres, potser en 3 anys no té interès per fer lletres.

Per tant, les famílies ens hem d'involucrar molt, per això et deia que per moltes famílies que anem a l'Escola Bosc, portar-los és un sacrifici; és una matrícula, és el menjar cada dia, la roba, els mocadors, la crema solar, l'oli de coco per a quan és l'època de les puces i les paparres.

Al final, per exemple, nosaltres com a família de 5 membres portar a l'Aran a Cau de Bosc suposa temps, logística i diners. Nosaltres arribem als 500 € i tants cada mes dedicats només a l'Aran.

També els pares i mares ens involucrem de manera que, si tens alguna cosa interessant a explicar pots demanar a les mestres que vols assistir per compartir-ho amb els infants. I sobretot als aniversaris, els pares i mares poden venir a tocar la flauta, explicar contes o a passar el dia amb l'infant al bosc i fer una activitat, per exemple, amb l'Aran l'any passat el que vam fer va ser que com el meu marit és fuster, els hi va els hi va elaborar un conill de fusta, ell va fer la base i després amb els

nens i nenes allà vam fer com un taller perquè els nens els hi possessin les potes i en acabat el poguessin pintar.

10. Quin consell donaríeu a una família que vol portar al seu fill/filla a una Escola Bosc?

En comptes de dir un consell, prefereixo explicar la meua experiència o la nostra experiència com a família. Jo penso que és un regal portar al teu infant a una Escola Bosc. És un regal pel nen o nena, perquè viu, aprèn, experimenta, desenvolupa moltes coses en l'àmbit cognitiu, que li perdurarà per sempre i com t'he dit abans, crec que hauria d'estar a l'abast de tothom. També considero que també hauria d'haver-hi més informació per això estem molt agraïts que facis el Treball Final de Grau sobre les Escoles Bosc, per donar veu i sortir dels estereotips que són nens i nenes salvatges, la meua filla tot el dia està al bosc aprenent, té una orientació increïble, sap utilitzar la brúixola a la perfecció, està corrents per la natura, està corrents pel bosc, està pujant als arbres, gaudint i a la vegada està aprenent i a més, les mestres fan un treball d'higiene brutal fomentant l'autonomia.

A més a la tribu s'hi respira una harmonia increïble, una vibra brutal, la manera que tenen de jugar és impressionant, no es criden i hi ha respecte. L'ambient és completament diferent.

També un tema que seria interessant que sabessin les famílies que volen portar a un infant a una Escola Bosc que l'adaptació la cuiden moltíssim, en el nostre cas, els pares fan l'adaptació amb el fill o amb la filla, estàs al bosc amb ells i ho vius en primera persona, veus a les referents com funcionen i com hi treballen, que ensenyen als infants i el tracte que tenen cap a ells.

És una experiència preciosa, i que em fa molta tristor que s'acabi, encara que ara l'Aran anirà a una escola més convencional, la tribu la té present tot el cada dia i la tindrà i jo crec que al llarg de tota la seva vida.

Mare de l'escola a Cau de Bosc: Entrevista C.

1. Què us va impulsar a elegir una Escola Bosc per l'educació dels vostres fills o filles?

Doncs perquè vaig veure des del principi que ell necessitava molt d'espai per córrer. És a dir, ell va anar una temporada a la llar d'infants d'aquí del poble, i jo no dic que estigués malament, però quan era l'hora de marxar a casa, sortia disparat a córrer, s'enfilava per llocs que ni els de P2 no s'enfilaven. En definitiva, arribava a casa molt nerviós i tenia molts problemes de respiració, cada dia havia de fer les inhalacions, tenia també la pell atòpica, vull dir, estàvem cada mes a urgències. I de cop em van dir escolta que comença una escola d'aquestes característiques a un poble d'aquí que es diu Tarrés que està 15 minuts en cotxe i bé, va ser la nostra salvació. A més a més, la ràtio era molt més baixa, feien anglès, estaven tot el dia al bosc i per mi, més que estiguessin tot el dia al bosc, el que em va fer escollir aquesta escola va ser que pogués córrer i enfilarse.

Va ser tota una descoberta, t'haig de dir que abans d'aquesta escola jo era molt convencional i vam començar a aquesta i se'ns va obrir tot un altre ventall de realitat.

2. Com descriuríeu la vostra experiència fins al moment?

(Respon l'infant): No vull deixar-hi d'anar, perquè aprenc moltes coses i m'ho passo molt bé.

(Mare): És una mica el que et deia, la ràtio és molt baixa i això permet una atenció molt personalitzada. El tema del contacte amb la realitat en el sentit de, fa fred i jo com a infant tinc fred, m'abrigaré, és a dir, jo m'ho he de controlar. Cau aigua del cel, què haig de fer, perquè clar depèn de l'aigua que caigui, depèn dels bitxos que em trobi, el tipus de planta, etc. De fet, ell sap més de flora silvestre que jo, plantes en sap més que jo, amb això tenen un màster.

En definitiva, et resumiria la meua experiència dient que fa dos anys que ploro de pensar que se'ns acaba, ara ja estic com amb bloquejada en aquest sentit i, jo compto que a partir de setembre, tot i que l'escola que anirem serà una granja escola, sempre que puguem ens escaparem allà per fer una visita.

3. Considereu que el vostre fill o filla ha desenvolupat habilitats i coneixements diferents dels que podria adquirir a una escola convencional?

A una escola convencional, sabia més d'altres coses i ara qui sap més d'altres diferents, l'aprenentatge és completament diferent. És diferent totalment. Jo m'estimo més que aprenguin el que fan en aquesta escola, que lliga molt més amb els meus interessos que, per exemple, defensant l'ús de pantalles. Jo penso que és molt més útil que agafin un boli, que retallin, que toquin, fomentant la creativitat. Ells aprenen a fer joguines i s'inventen joguines a partir del que troben al bosc, pinyes, troncs, fulles... Després, el tema de la vida i la mort el tenen molt clar, troben bèsties mortes, alguna guineu, conills. I pot ser alguna persona que no està a favor de les Escoles Bosc podria pensar que no saben escriure ni llegir, doncs, el meu fill sap escriure, ell llegeix. Però potser, no cal aprendre a escriure el teu nom en 3 anys, cada cosa al seu temps i seguint una mica els interessos dels infants i la motivació. El problema és que si pressionem als infants a llegir o escriure des de petits, s'estan trobant amb canalla de 7 o 8 anys, que quan veuen un llibre fugen, com si fos salfumant.

4. Com veieu el paper o l'acompanyament dels mestres?

Excel·lent, en el sentit que la ràtio ho permet clar són. El conflicte es treballa molt, es parlen les coses i s'escolten els diferents punts de vista dels infants. Es proposa als infants la situació que poden fer per solucionar el conflicte parlant. I fan un acompanyament molt respectuós i afectuós amb els nens

i nenes, respectant els temps de cadascú i ajudant-los sempre que és necessari. Joestic encantada amb les mestres que tenim a Cau de Bosc.

5. Heu notat algun canvi a l'actitud o comportament del seu fill o filla des que forma part d'aquest model educatiu?

Absolutament sí, i molt al començament. Vam notar que dormia més hores, va saber veure fins on arribaven els seus límits físics, la consciència d'un mateix, quan té una rebequeria se la sap regular ell mateix, però també és important perquè deixés de patir, és a dir, molta gent quan el veu amb navalles o enfilant-se als arbres em diu, però Anna que està fent! I jo sempre els hi dic que si ho està fent és perquè sap que ho pot fer i sabrà fins a on pot arribar. També el tema que et deia abans dels tractaments respiratoris, al cap de quinze dies ja no tenia cap problema en respirar i també amb la pell atòpica, pràcticament ja li ha marxat.

6. Com és el procés d'avaluació o seguiment del progrés dels vostres fills o filles?

Tens una avaluació final que t'explica amb uns ítems allò que fan, és a dir, un informe de 5 o 6 pàgines, on explica com ha progressat. A mitjans de curs, hi ha una tutoria on t'expliquen una miqueta per on van els tiros i després l'altra cosa que fan és normalment comunicació cada dia, gràcies al fet que la ràtio baixa ho permet, les mestres poden estar, tranquil·lament parlant, mitja hora amb els pares, perquè també l'espai ho permet, és a dir a l'entrada hi ha com un parc amb unes reixes que els infants poden anar allà a jugar mentre les mestres està fent la comunicació del matí o la tarda. I el que normalment et remarquen és el tema, doncs de comportament emocional que et deia abans.

7. Quines activitats o projectes han resultat més significants pels vostres fills o filles?

Cada dia és un repte i cada dia és una cosa diferent. Ara està col·leccionant troncs perquè vol fer eines per treballar, amb la fusta. En general, totes les activitats són significatives per ell, sempre van al bosc i gaudeixen. Però sobretot també a ell li agrada molt quan venen famílies a visitar-los i els hi expliquen anècdotes o porten algun material diferent.

8. Com valoreu els valors i principis que promou l'escola?

Jo diria que els valoro de manera que admiro que més que centrar-se a adquirir competències, se centren en altres aspectes més importants com ara, tot el tema emocional, de comportament, de saber relacionar-se, de la responsabilitat, per exemple, pel que fa a la responsabilitat, ells porten cantimplora cada dia i ells i elles són responsables de la seva aigua, és a dir, si tu al cap de deu minuts

lences l'aigua, et passaràs la resta del matí sense aigua. Han de gestionar i reaccionar. Per exemple, per la part més emocional i de comportament, ells i elles tenen clar que són un grup, van tots junts i formen part d'un grup, d'una tribu, es tracta que ningú es quedi fora. Amb tot el tema del assetjament escolar, les mestres estan molt alertes de no deixar a ningú de banda. També són molt interessants les diferències d'edat, i, per exemple, la nostra mestra referent que és la Roser ens explica que el meu fill, està molt pendent dels petits i quan una mestra diu una cosa i un nen més petit no fa cas, en Miquel s'apropa i li repeteix el que ha dit la mestra, té aquest sentiment de protecció, de voler cuidar.

9. De quina manera us involucreu a la comunitat i aprenentatge dels infants?

Això també depèn de cadascú de la seva disponibilitat. Hi ha un dia a l'any, el dia que fa l'aniversari la criatura, que el pare o la mare o tots dos, el poden acompanyar tot el dia. Llavors normalment es fa alguna cosa extra, des de llegir un llibre, o figures de fusta. I també, a més a més, també va haver-hi un pare que va explicar un viatge al Nepal. També tenim la tieta d'una nena que és biòloga i va anar a l'Antàrtida i els hi va venir a explicar coses de l'Antàrtida. És a dir, que les portes estan obertes, també hi ha una mare que és mestre d'anglès a primària, i va un divendres al mes a passar el matí parlant només en anglès amb els infants. Hi ha una altra mare que té abelles, i els hi explica coses de les abelles.

10. Quin consell donaríeu a una família que vol portar al seu fill/filla a una Escola Bosc?

Que no ho dubti, és el millor regal. O sigui, jo el que deia l'altre dia era, és un regal que ens ha durat quatre anys, però és que se n'ha fet supercurt. Em fa pena. És una oportunitat única, ha sigut cada dia una excursió plena de reptes i de tot. També els hi diria que és tot un pas amb el tema d'equipament, perquè han d'anar molt preparats. I que no ho dubtin, que tots els continguts que es treballen a una escola convencional, es poden treballar també a l'aire lliure, per exemple, ells poden escriure damunt dels troncs, i també a casa fa molta producció, a l'escola també tenen fulls i també produeix molt. És una passada, està omplint la casa d'escultures i dibuixos.

Penso que l'única cosa que ell haurà d'aprendre quan vagi a una escola convencional és aprendre a estar-se quiet, però penso que no és el mateix aprendre a estar quiet quan tens vuit anys, quan en tens quatre, però bé, jo crec que és un procés, a poc a poc.

Mestre de l'escola a Cau de Bosc: Entrevista D.

1. Quina és la vostra formació acadèmica? I la vostra experiència professional a l'àmbit educatiu?

Soc mestre d'educació infantil i on he après més és amb la pràctica. He fet un parell de voluntariats i un altre projecte. També he anat fent diverses formacions, però considero que la part més pràctica la faig cada dia. El dia a dia t'ensenya molt i després, també s'aprèn molt en petites formacions que fem, per exemple, de l'acompanyament de les gestions dels infants, l'acompanyament respectuós, i ens donen moltes pautes per canviar la mirada i la manera d'acompanyar, que és realment el que ens serveix.

2. Com descriuríeu la metodologia d'ensenyament utilitzada a l'escola?

Doncs és una metodologia basada en el joc lliure. Acompanyament respectuós dels infants a la natura i nosaltres ens organitzem com ambdós moments diferents; al matí, que anem al bosc i ja des del camí és un aprenentatge de descoberta de l'entorn pròxim. Animals plantes, el cicle de la vida, la incertesa, amb rèptils, el que ens apareix i que ens anem trobant sí. També els fruits de cada temporada, pedres, plantes comestibles, plantes tòxiques... i tots aquests aprenentatges es poden fer contant, amb lletres, colors... Tot això apareix al dia a dia. També tenim algunes guies, eines de treball, serres, tisores, coses per pintar, però en definitiva també els hi intentem transmetre que si volen algun material per fer alguna cosa en concret se'l poden construir ells i elles, per exemple, nines.

I després tenim el moment de la tarda, que tenim un espai que és com el refugi, amb diferents ambients, tenim una sala de jocs, on hi ha totes les àrees de coneixement de descoberta, llenguatge matemàtic, lectoescriptura, laboratori, també tenim un altre espai de descans i biblioteca... La idea és anar tocant una mica de materials perquè totes les intel·ligències estiguin cobertes, tot i que nosaltres ho hem fet així, una Escola Bosc no ho necessita tot això, però com teníem un espai gegant vam pensar, perquè no? També a la tarda hi ha vegades que també sortim a l'exterior perquè tot i que el refugi que et dic té una part interior, també té una part exterior, i hi tenim cabanes, sorral, joc motriu i una zona de taller que de vegades oferim doncs fusta, art, depenent de les necessitats de cadascú.

3. Quin és el vostre enfocament a l'acompanyament dels infants durant el procés d'aprenentatge?

De la manera més respectuosa que podem i sabem. Hem de tenir molt en compte primer de tot i ser conscients que tots són únics i vàlids, que tots i totes tenen les seves fortaleces, elles i elles tenen molt clar que tots som diferents i vàlids. En el nostre cas tenim intel·ligències molt diferents i necessitats completament diferents i és un gran repte, però és molt satisfactori poder acompanyar d'aquesta manera i a tota aquesta diversitat. Bé, en definitiva intentem transmetre que tots els

infants es respectin entre si i també ens agrada fomentar el sentiment de grup, d'equip i de tribu, ens cuidem i ens estimem, ens estimem nosaltres mateixos per poder estimar als altres.

4. Com us assegureu que els infants compleixin els objectius educatius? Com es duu a terme l'avaluació?

El currículum d'educació infantil es queda ridícul quan els acompanyes en el seu sentit de la fascinació i de la seva motivació. Jo crec que jo em defineixo com una acompanyant del procés d'aprenentatge, preservadores de la seva curiositat, o sigui, som com les segurates de la seva curiositat. La nostra funció és que mai es desmotivin i això ja ho fan ells i elles soletes. Per tant, hem de donar cabuda a tot el que els inquieta, llavors en aquest punt és on considero que queda ridícul el currículum i els seus continguts. Mira, quan jo anava a la universitat pensava, és que el currículum és tan hackejable... Nosaltres observem moltíssim i acompanyem moltíssim, després veiem els resultats de la seva evolució i com ho apliquen a altres situacions, això ja és un nivell molt alt d'aprenentatge, i mira, pensa que nosaltres tenim la sort que no tenim la limitació de currículum, a mi qui m'ha de dir que a P5 hem de poder comptar fins a 5, quan tinc infants que amb 3 anys compten fins a 100 i més. A més, nosaltres no avaluem com a tal, nosaltres observem i fem el trasllat del procés. Mirem més l'evolució, pot ser un infant aquesta setmana està molt baix, però potser la setmana següent fa un canvi en algun aspecte i es posa a dalt, per dir-ho d'alguna manera. I és molt curiós perquè de sobte veus a un infant fen alguna cosa que et sorprèn i preguntes a les famílies, ei, això ho heu practicat a casa? I et diuen que no. Per exemple, l'altre dia una nena molt petita es va posar a llegir dues frases que hi havia a un llibre de plantes i ens vam quedar supersorpreses, a l'hora de la recollida de la tarda vam preguntar a les famílies si havien incitat a què la nena ho fes i ens van dir que no, llavors vam poder veure que acostumen l'oïda i observen moltíssim. També tenim l'avantatge que tenim una ràtio molt reduïda i ens permet conèixer molt i fer un aprenentatge més proper.

5. Quin és el vostre paper a l'aula o fora de l'aula? I com és la coordinació amb els altres mestres?

Doncs nosaltres dues ens reunim els dimecres, però tenim una comunicació constant i una molt bona relació, perquè estem a totes hores juntes, ens expliquem les coses que passem i tenim molt bona coordinació dins d'aquest petit equip. També en ser dues, ha d'haver-hi molts esforços i també anem superant juntes els conflictes que ens anem trobant pel camí i les meravelles que anem vivint. També a part de ser nosaltres dues, també comptem amb tot l'equip de pares i mares que ens ajuden moltíssim en tot aquest procés, per exemple, tenim un pare que va anar al Nepal i el vam convidar al fet que vingüés a explicar l'experiència, o també tenim una tieta que és biòloga i sovint va a

l'Antàrtica i ella quan torna, ens explica coses sobre l'Antàrtica i sorgeixen un munt de curiositats i preguntes *superxules*.

6. Quin paper tenen les famílies al procés educatiu dels infants?

Bé, nosaltres al principi de curs fem l'adaptació. Les famílies podem estar presents fins que ells puguin. Nosaltres recomanem que estiguin fins que l'infant ja sigui estar tranquil i adaptat, és que, com si necessiten un trimestre sencer. És a dir, si la família té la disponibilitat i la majoria la tenen, doncs endavant. També si nosaltres veiem o observem a un infant que s'ha donat un retrocés o algun aspecte que afecti al nen, convidem a la família que ens vingui a acompanyar uns dies perquè creiem que serà bo per l'infant. Gràcies a deu, tenim la sort de poder personalitzar i fer més proper l'aprenentatge i sobretot el que els hi transmetem als pares és que si nosaltres els hi demanem que marxin, no és per gust, sinó perquè creiem que l'infant ja es pot desenvolupar sol amb la tribu. Al cap i a la fi, fer una adaptació és fer com un traspàs del vincle, és com: "té, et deixo aquí a la meva filla, però també ets casa".

7. Què és el que us fa sentir més satisfetes de formar part d'un model educatiu com aquest?

Doncs per exemple, si has estat a una escola convencional, ho compares amb el nostre model educatiu i això és un luxe total, un privilegi, tots els nens jo penso que haurien de tenir l'oportunitat i viure aquesta etapa d'aquesta manera. És el natural, han d'estar a la natura, a través del joc lliure, el moviment, enfilarse, caminar per camins, lliscant. Crec que no haurien d'estar a una sala amb la llum d'un fluorescent, sinó amb llum natural. Quan els veus a l'aire lliure, els veus feliços, veus com la seva imaginació i la seva creativitat va creixent, surt tot el seu potencial, se senten capaços de tot i útils perquè poden descobrir-se i anar superant els seus límits i sentir-se capaços. Superen els reptes i sobretot els superen quan estan preparats, no es comparen amb res ni ningú, tampoc se senten forçats a fer una cosa que en aquell moment no tenen gens d'interès o no estan preparats. També valorem molt l'acompanyament emocional, si una necessita estar amb un infant tota l'estona perquè aquell nen o nena ho necessita, doncs l'altre es posa a càrrec de tota la tribu l'estona que convingui, estem sempre atentes a les necessitats de cada moment.

8. Com ha estat la vostra experiència treballant a l'escola?

Molt positiva, però sí que és cert que, en aquesta escola estem en un canvi continu, ja que ens anem adaptant cada dia al qual convingui, com no tenim una programació estricta, ens hem d'anar adaptant. Nosaltres no proposem res que no sigui d'interès, per tant, és molt difícil que no funcioni. A més, si els infants volen observar, doncs que observin, si volen d'anar d'una punta a l'altre punta,

doncs que hi vagin. Jo realment si tingués una vareta màgica i pogués millorar alguna cosa seria el sou, canviar el sou i un bon reconeixement, per no haver d'estar buscant sempre els buits legals, sempre em sento com una delinqüent. M'agradaria que vingués un inspector i no haver-me d'estar justificant per tot, una vegada va venir un inspector i ens va dir que això ja ho podíem tancar.

9. Quin consell donaríeu a aquelles persones que estan interessades a ser mestres que formen part d'una Escola Bosc? I Quin consell donaríeu a les famílies que volen formar part de l'Escola Bosc?

Jo el consell que li donaria a una mestra és que faci un voluntariat, si no fas un voluntariat primer, per veure si és el teu o no, no sabràs si et pot agradar. És important, donar-te un temps per viatjar, rodar per aquí i per allà, formar-te i anar coneixent molt i molt. Permetre't el regal de dir, mira marxo un any per aquí o per allà, per descobrir projectes, etc.

Viatjar a veure projectes del Regne Unit, Dinamarca, Canadà, m'és igual però informar-te, viatjar i formar-te.

I a les famílies els hi remarcaria el dret a ser infant i també dir que no tot val. La majoria de persones que s'interessen en projectes com el nostre són persones que busquen aquest estil d'acompanyament respectuós i individualitzat. La veritat que, la majoria dels infants que tenim son de mestres, si som 16 famílies, hi ha 8 famílies que són mestres. I el consell una mica això, que si realment saben el que volen i l'estil d'aprenentatge que nosaltres oferim, doncs que ni ho dubtin.

M'agradaria acabar donant valor a la nostra feina, perquè si anem apujant preus i preus, doncs ostres estàs limitant també a les famílies. En definitiva, com a mestra és una feina i una professió que omple moltíssim i més si formes part d'aquest model educatiu.

Mestre de l'escola a Cau de Bosc: Entrevista E.

1. Quina és la vostra formació acadèmica? I la vostra experiència professional a l'àmbit educatiu?

Jo soc mestre d'educació infantil. Vaig treure'm el grau d'educació infantil i tenia com bastant ficat al cap que jo volia ajuntar la natura amb l'acompanyament a la infància. Llavors, va ser a través del Treball Final de Grau que vaig investigar la natura com a entorn vehicular d'aprenentatge i, bé, doncs vaig intentar veure com ho enfocava per presentar el treball. Quan el vaig fer, una companya de Madrid, em va dir que hi havia una Escola Bosc que era l'única que hi havia a Catalunya i els vaig anar a visitar. Em vaig interessar moltíssim per com s'havien format per fer això i em van adreçar al Regne Unit, però clar, jo vaig pensar, ostres com haig d'anar al Regne Unit amb tres fills i mira, diga-li casualitat o causalitat que el mes d'octubre van treure la primera formació d'Escola Bosc per la nostra zona i m'hi vaig apuntar. Després d'aquesta formació, a Catalunya han anat sortint més. Bé,

doncs, quan vaig fer aquella formació jo no en tenia prou, jo volia saber més, perquè em van fer una introducció molt completa, però jo volia més i vaig investigar i vaig veure que feien congressos internacionals i que aquell any es feia a Galícia. I em vaig presentar allà amb la meua proposta perquè estava obert a projectes. I gràcies al fet d'assistir-hi se'm va obrir com un portal, vaig conèixer projectes de Tenerife, de Galícia, i d'altres projectes. Doncs allà vam fer una formació i vam fer xarxa i després, estava oberta a tot el que vingués.

Però malauradament a Espanya encara hi ha molt recorregut per fer, però bé de mica en mica anem obrint camí. En definitiva, el que he anat fent també són petites formacions i també ara, viure i aprendre del dia a dia.

2. Com descriuríeu la metodologia d'ensenyament utilitzada a l'escola?

Una metodologia amb una mirada atenta i una escolta activa a les necessitats que puguem captar de l'infant, nosaltres fem la lectura a través del joc del joc lliure, perquè de propostes nosaltres hem fet poques perquè no ens calen. I fer propostes per proposar tampoc és útil, ha de sortir de les seves ganes, del seu interès. Ho descriuria com **un acompanyament d'una forma molt personalitzada i enfocada en el grup i el moment del grup, de cada persona.** També un altre aspecte que m'agradaria destacar sobre aquesta metodologia és la pedagogia del risc, de la manera com els infants es relacionen amb el món, nosaltres estem allà perquè siguin conscients dels seus límits corporals, dels límits de l'entorn, dels límits emocionals, físics i mentals. Quin ús fas del material i aquí és on entren les eines, com les serres que les utilitzen a partir dels tres anys, o els peladors que els utilitzen amb dos anys o les tisores. Considero que això és molt important. I per últim també dediquem molta energia a l'acompanyament de les emocions, és a dir, del desenvolupament emocional de l'infant.

3. Quin és el vostre enfocament a l'acompanyament dels infants durant el procés d'aprenentatge?

Posem molt èmfasi amb el fet d'estimar-se i cuidar-se a un mateix, per després poder estimar i cuidar els altres, no? I sempre molt amb el fet de conèixer la natura i els animals. Mira et diré una frase que vaig llegir a un article l'altre dia que deia "només es pot fer estimar el que es coneix. I es cuida el que s'estima", així doncs, nosaltres intentem fer conscients als infants del tresor que tenim i la gran responsabilitat que tenim amb la natura, els animals, el medi ambient... Ells i elles veuen que compartim casa amb els animals i les plantes i és casa de tots i totes i tenim el mateix dret, hem de conviure. I també, que el nostre impacte repercuteix molt i després agafem la responsabilitat. En definitiva, és la seva realitat, de vegades et llicen preguntes com: quan es morirà el sol? I tu clar, no els hi pots mentir i jo els hi vaig dir, ostres val, espera't que m'informo i us ho explicaré. És que clar, és el que et deia, és el seu dia a dia i, per tant, el seu interès.

4. Com us assegureu que els infants compleixin els objectius educatius? Com es duu a terme l'avaluació?

Buf, els famosos objectius del currículum d'infantil són coses que, de manera natural, ja es compleixen considero. Penso que fer fitxes tancades a una sala és viure en un context totalment desnaturalitzat i si en teoria a l'escola preparam per a la vida, és una ximpleria fer un món totalment diferent i paral·lel. A Cau de Bosc, cada infant observa o pregunta quan està preparat, quan té un interès, i per tant l'aprenentatge aquí és quan és significatiu i funcional, que és el principi d'un bon contingut. Es troba, es busca, es demana i es comença a jugar de manera lliure i la manera natural d'aprendre d'aquesta etapa és a través del joc, és la manera natural. És curiós observar com d'una petita cosa van estirant i estirant el fil fins a anar més enllà i, al cap i a la fi, s'acaba fent un aprenentatge interdisciplinari. el llenguatge, l'escriptura, les matemàtiques es poden fer a la vegada i també a les Escoles Bosc i constantment ho treballem a l'escola, per exemple, la lògica la fem amb el calendari mateix, tenim un calendari que és vertical i un altre horitzontal, i anem comptant els dies que plou i després al final del mes amb una gràfica mirem si ha plogut més o menys... També per exemple, juguem amb les paraules, els hi diem, estem al mes de maig que comença per "m", qui té la lletra "m" al seu nom? I així els fem participar i ho integren sense adonar-se'n.

A més un altre aspecte és que estem tots barrejats i aquí està la riquesa, que la gran ensenya al petit i l'ajuda, som una tribu.

En definitiva, jo crec que el currículum queda ridícul al costat de les Escoles Bosc.

Nosaltres no avaluem sinó que acompanyem a l'infant i veiem quins han sigut els seus progressos, tenim la gran sort de tenir una ràtio molt reduïda que ens permet fer una atenció individualitzada a cada infant. Jo per exemple, que havia treballat a escoles més convencionals, veia la ràtio de 25 alumnes i pensava, és que em sap greu perquè no puc atendre a les necessitats de tots i totes i vas a casa amb una sensació de malestar perquè creus que no has pogut fer bé la feina o com voldries. I penses, si has de viure amb aquest nivell d'estrès com a mestre, com pots acompanyar a l'infant? Perquè clar la sensació d'estrès i de veure que no pots abordar amb tot es trasllada als infants. I per això jo crec que també hi ha tantes baixes de mestres.

5. Quin és el vostre paper a l'aula o fora de l'aula? I com és la coordinació amb els altres mestres?

Per exemple, nosaltres dimecres a la tarda ens reunim, però bé estem cada dia juntes de vuit del matí a cinc de la tarda, i tot ho fem juntes. Qualsevol cosa ens la comuniquem en qualsevol moment. Però sí que és cert que els dimecres a aquesta hora, dediquem a posar coses en comú i fer coses més d'oficina o per exemple, si volem proposar alguna activitat o de la manera com volem fer un trasllat a

una família, perquè sí que és cert que nosaltres fem una tutoria ordinària el mes de febrer, i ara, a final de curs, farem una cosa que abans no fèiem que és entregar un informe, però en aquest informe es veu molt clar com jo t'informo dels processos del teu infant, és a dir, nosaltres l'objectiu és analitzar que està passant al joc de l'infant i a partir d'aquí anem lligant fils. Tenim una mirada atenta i una escolta activa per analitzar tot el que està passant. Tu no et marques uns objectius, te'ls marquen els infants i els continguts se'ls troben a la vida, al seu dia a dia, amb tot el que habitem. Anem descobrint els conflictes que van sorgint o les meravelles que anem vivint i que moltes també les descobrim junts per exemple, l'altre dia un infant va portar un conte de la Frida Kahlo i el vam llegir entre tots i jo vaig descobrir com va ser la seva vida en aquell moment, és a dir, jo sabia com eren les seves pintures, però no sabia gaire de la seva vida. És a dir, és molt interessant observar com també podem construir aprenentatges entre tots.

6. Quin paper tenen les famílies al procés educatiu dels infants?

La manera d'intervenir de les famílies jo crec que és delegant-nos a nosaltres la confiança de cuidar als seus fills. La part educativa és nostre i nosaltres els hi demanem a les famílies si ens interessa alguna cosa que podrien aportar i els convidem. De vegades ells i elles també et diuen que volen compartir alguna cosa amb la tribu i llavors abans de compartir-ho nosaltres com a mestres ho valorem, és a dir, nosaltres posem el filtre. Però els hi demanem una confiança absoluta. També hi ha molt feedback perquè cada dia parlem amb ells quan arriben al matí i després, quan se'n van, bé, és un treball en equip amb les famílies també i tenim els mateixos objectius. També quan és l'aniversari d'algun infant i els pares tenen alguna habilitat que ens volen mostrar, perquè nosaltres ho valorem i els convidem. També tenim una mare que és mestre d'anglès i un cop al mes ve amb nosaltres a passar un matí i en aquell matí nosaltres li deleguem el nostre paper a ella, és a dir, fa el que faríem nosaltres al matí, però en anglès i a més, ho fa ella. Això no obstant, Paula, s'ha de ficar el filtre, ets tu la que marca el límit.

7. Què és el que us fa sentir més satisfetes de formar part d'un model educatiu com aquest?

Jo resumiria tot això en què és el que ens fa més feliç de per què estem aquí. En el meu cas és un principi de coherència, coherència amb el que sento, amb el que dic i amb el que faig, perquè no em sentiria bé fent-ho d'una altra manera, i crec que d'aquesta manera jo puc donar tot de mi, i d'una altra, no em sentiria còmode. He treballat abans a una concertada amb més de 25 infants, i jo donava tot el millor de mi i me'ls estimava moltíssim i sempre intentava cuidar-los el millor possible, però moltes vegades tenia la sensació de frustració, de no poder arribar i atendre'ls com es mereixen a tots i totes, perquè és real, no pots arribar a tots i de vegades estàs a un canviador canviant el culet

d'un nen i un altre li mossegava al del costat i tu no podies abordar a tot, era impossible. En canvi, aquí me'n vaig a casa amb la satisfacció que he pogut atendre a tots a les seves necessitats, no hi ha cap moment del dia en què jo li digui a un infant "no, ara no puc fer-te cas", mai. Que això no vol dir que no sigui intens eh, la intensitat està al màxim, perquè és una educació totalment lliure, que lliure no vol dir que no hi hagi límits eh, no és equivalent al lliure albir. Però així i tot, no són nens salvatges, que sempre la societat cau en l'estereotip d'englobar-los com "niños salvajes", doncs no, són nens i nenes autèntiques i que poden arribar a donar lliçons de gestions emocionals als adults, per exemple, tinc una nena que l'altre dia la seva mare em va explicar que havia donat una lliçó de gestió a un home de 40 anys.

8. Com ha estat la vostra experiència treballant a l'escola?

L'experiència és molt positiva, però hi ha coses que m'agradaria canviar, m'agradaria que se'ns donés més reconeixement. També, a mi m'agradaria tenir un grup més de petitets, bebès, m'encantaria. M'agradaria poder començar amb un anyet i progressivament, segons la seva maduresa portar-lo al grup dels grans del bosc, perquè és molt ric tenir els de dos anys juntament amb els altres, però sí que ens hem trobat que hi ha infants que són més immadurs que altres. Fer una mica de cribratge, veure si un infant està preparat per passar a l'altre lloc. Però clar, per a fer això necessites mínim dues acompanyants més, que estiguin disposades a ser mileuristes de per vida i molts més altres infants. Sincerament, mira com un repte de l'Escola Bosc et diria que és el fet que no tenim moltes ajudes i que no se'ns reconeix, però jo estic orgullosa de ser mileurista de per vida perquè de les 11 hores seguides que faig 10 m'omplen. Sempre hem d'estar al cent per cent per poder cobrar els 1000 € cada mes, però compensa. Si jo estigués a una escola convencional, no dormiria tant ni tan feliç com aquí, jo vaig a dormir tranquil·la que he pogut atendre a totes les necessitats i aportar coses importants a la seva vida, com aquest acompanyament d'aquesta manera tan bonica i respectuosa.

9. Quin consell donaríeu a aquelles persones que estan interessades a ser mestres que formen part d'una Escola Bosc? I Quin consell donaríeu a les famílies que volen formar part de l'Escola Bosc?

Que les mestres facin un voluntariat. S'ha de veure i s'ha de viure el terreny per fer-te una idea, primer saber si estàs preparada o no ho tens clar. Perquè clar, aquí se surt a fora encara que hi hagi pluja, fred, calor, etc. Després hi ha gent que es pensa que nosaltres no fem res en tot el dia, que només mirem com juguen i ja està, doncs sincerament penso que és molt més còmode estar a una aula mirant com passen d'un espai a l'altre. És a dir, al final han de saber que és un model molt gratificant però molt intens. També sobretot saber com gestionar la pedagogia del risc, perquè tu com a mestra has de saber sostenir els riscos, s'ha de transmetre que jo confio en tu i tu com a infant

confies en mi. Quan tu li dones una eina a una criatura o quan està escalant una paret o un arbre i la gent entra en pànic, doncs no, has de pensar “jo confio en tu i tu confies en no”. És que clar, primer de tot crec que les mestres hem de fer una mica d'introspecció de dir, si jo mateixa necessito acompanyament, com haig d'acompanyar-lo?

I a les famílies, jo recomanaria que hi hagi la predisposició perquè el seu fill pugui ser infant i que entengui la naturalesa d'un infant i com s'hi relacionen, com s'han de relacionar els infants, és important que puguin experimentar a través del joc i que entenguin que les seves entrades sensorials són les que li donaran informació al seu servei per reconfigurar i entendre el món. També que l'error forma part també de l'aprenentatge. Per últim, també és important que sàpiguen que els límits, i això ho remarco en negreta i amb estrelletes, els límits són superimportants, perquè els hi donen seguretat, perquè siguin persones segures i vàlides i no hagin d'esperar a la validació dels altres per actuar i ser conscients. També han de tenir clar del lloc on habiten i de les persones que comparteixen aquest món.

Per acabar m'agradaria comentar una cosa, tant de bo tots els nens tinguessin l'oportunitat de participar en aquests projectes, que és una llàstima que ens hagin de finançar 100% les famílies. Aquí, al nostre projecte tenim la sort que els infants son del poble, i l'ajuntament subvenciona el 50% de la seva quota. La qual cosa ho fa molt més assequible a tots, tot i que aquí al poble són molt pocs, però vulguis o no ja et sents més reconeguda.

Mestre de l'escola Tataküa: Entrevista F.

1. Quina és la vostra formació acadèmica? I la vostra experiència professional a l'àmbit educatiu?

Jo soc llicenciada en Ciències de l'activitat física i l'esport i tècnica d'educació infantil. També tinc el títol de directora de lleure i en els últims 8 anys de la meua vida m'he dedicat al projecte d'educació a la natura, en el qual també m'he especialitzat. He fet diverses formacions d'educació a la natura buscar, comunicació, acompanyament respectuós i dins del que seria l'àmbit educatiu, quan també vaig estar a la Universitat em vaig especialitzar en activitats físicoesportives a l'aire lliure. Per tant, d'alguna manera he vinculat una mica la part més esportiva i d'activitat física amb l'aire lliure i l'acompanyament a infants en la primera etapa de la seva vida. També, ara estic treballant com a tècnica en un projecte d'economia social i solidària, que és l'últim que estic fent dins del projecte, on d'alguna manera transmetem els valors del cooperativisme i l'economia social i solidària.

La meua experiència laboral ha sigut bastant diversa, partint de l'activitat física i l'esport, després també passant per experiències en el món de l'agricultura ecològica i la permacultura. Fent un canvi de rumb de la meua vida i en acabat he tornat al món de l'educació. També he format part del lleure

educatiu, fent campaments i colònies i educació ambiental. I finalment, en el que seria més el projecte d'Escola Bosc, de criança compartida, aquest és el que porto fent els últims 10 anys de la meua vida.

També tinc un personatge de conta-contes i també tinc un conte editat bé, és que el llenguatge dels contes, és alguna una cosa que també m'apassiona.

2. Com descriuríeu la metodologia d'ensenyament utilitzada a l'escola?

Bé, nosaltres com a visió, és que tenim l'escenari, que és la natura, però també **acompanyem en processos de vida**. Des dels zero als 6 anys, en aquest moment, en el que seria el projecte d'Escola Bosc i criança i després tenim els projectes d'educació en el lleure, on creiem que també tenen un valor educatiu molt potent i que s'ha de visibilitzar. I bé, **nosaltres oferim un acompanyament respectuós de poder crear contextos d'aprenentatge i estirar el fil**. Tot respectant els ritmes i els processos de cada individu i en aquest cas, dels infants. I que puguin aprendre de l'experiència viscuda i experimentada, com un aprenentatge significatiu i actiu, i també oferim processos d'aprenentatge a les adultes, a les famílies que també formen part d'aquest projecte, perquè al final és un projecte creat i que d'alguna manera creiem que això són valors que transmetem als nostres fills i filles. Per tant, és un projecte bastant global en el qual aprenem adultes i infants, de l'experiència col·lectiva i dels aprenentatges significatius del dia a dia que vivim tant al bosc com a criança.

3. Quin és el vostre enfocament a l'acompanyament dels infants durant el procés d'aprenentatge?

Nosaltres acompanyem al grup en moments de grup, moments de joc lliure i moments de ruta. Dins d'aquest context generem processos i contextos d'aprenentatge i ensenyança, un aprenentatge que de vegades ens els ofereix la natura de manera espontània. I, a partir d'aquí, ens meravellem pel que ens ofereix una experiència, com pot ser trobar un animal, descobrir un lloc nou. Les acompanyants estirem el fil, creant propostes o contextos d'aprenentatge que ens ajuden a acompanyar el moment en què es troba el grup. Nosaltres tenim un grup multinivell, on hi hauria infants de P3 P4 i P5, i en funció dels interessos, doncs nosaltres generem, oferint propostes que a vegades poden ser en moments i rutes o a vegades poden ser a l'espai de bosc escola, que és la nostra la finca que tenim de referència. Llavors apareixen diferents referents com seria Magaluzzi, que seria com aquesta experiència de la plaça, la plaça del bosc, aquest espai relacional, que seria aquest moment d'assemblea, on tots i totes ens escoltem, deixem sentir i ens podem comunicar. Tot el que suposa **aquest acompanyament des dels interessos, respectuós en totes aquelles emocions que afavoreixen a l'espai.** Tenim aquest espai de joc lliure on els infants a partir del joc, aprenen a relacionar-se en el

seu entorn i a relacionar-se en entre ells i elles.

4. Com us assegureu que els infants compleixin els objectius educatius? Com es duu a terme l'avaluació?

Nosaltres tenim uns fulls d'observació on tenim uns ítems, uns indicadors per dir-ho així, on podem fer les observacions de les diferents etapes i dels diferents moments, de les diferents emocions, de l'espai relacional dels infants, de les necessitats i de totes aquelles inquietuds i emocions que ens mostren els interessos que té. Llavors, l'equip pedagògic va fent una observació de cada infant i a les reunions pedagògiques es van acompanyant i anotant, els diferents moments de cada infant i en funció de les necessitats o del que va succeint, es van fent reunions amb les famílies per informar-les de tot el que li està succeint en global a l'infant, de la part més emocional, dels interessos, d'aquelles coses en què li costa més o menys, en el fet que se sent, més frustrat o menys frustrat, d'aquelles emocions que afavoreixen més o menys, bé, una mica acompanyant l'observació. També tenim una documentació que compartim amb les famílies cada setmana, on oferim dos dies a la setmana dos intercanvis d'un relat del que han sigut aquells dies d'aquella setmana i una de documentació gràfica, on també compartim amb les famílies amb una mica el que va succeint.

Tenim l'avantatge que com que tenim aquestes entrades relaxades i aquest, espai-temps que cada dia, si és necessari, podem trobar com uns minuts on comentar, xerrant les famílies, si està succeint alguna una cosa al grup, sempre hi ha com aquest moment on les famílies estan molt presents i també podem intercanviar i compartir, el que està succeint en el dia a dia. Ens permet fer una valoració i una avaluació per dir-ho així, bastant continuada i, si és necessari, llavors es fan les trobades i les reunions individuals amb les famílies. També tenim un inici, com que marquen l'inici i al final del cicle, que llavors també doncs fem un tancament.

5. Quin és el vostre paper a l'aula o fora de l'aula? I com és la coordinació amb els altres mestres?

Nosaltres no tenim aula. Estem sempre a l'aire lliure i tenim dos refugis i un és un porxo i l'altre és un tipi. Bé, és una tenda i també tenim una caravana, que és la caravana de la curiositat, on també en alguns moments podem acompanyar als infants, però en principi estem tot el dia a l'aire lliure. Nosaltres tenim un rol d'acompanyant en moments de grup. Dinamitzem aquest espai grupal i relacional i deixem aquest espai temps perquè els infants puguin ser també els protagonistes en la resolució de conflictes. Tenim un paper d'acompanyar i de no resoldre els conflictes nosaltres, sinó que donem aquest espai temps per aquells infants perquè desenvolupen eines i que ofereixin aquesta part activa de participació en la seva pròpia resolució de conflictes. A la part de propostes i invitacions, sí que nosaltres tenim un paper més actiu i després, els infants connecten a les propostes

i invitacions que els oferim les acompanyants. En acabat és un rol més d'acompanyar el procés sense voler. Com ho diria. Transformar la nostra mirada, deixar que el procés sigui el que hagi de ser.

Bé, la coordinació entre companyes de l'equip pedagògic és deu. Fem reunions cada 15 dies. En el cas que fos necessari, faríem reunions extraordinàries. I bé, tenim canals de comunicació també via whatsapp i sobretot a les reunions d'equip pedagògic.

6. Què és el que us fa sentir més satisfetes de formar part d'un model educatiu com aquest?

Bé, jo crec que veure els infants capaços d'escoltar-se, de connectar en el seu ésser més essencial, més pur, capaços de jugar, de generar joc lliure creatiu, espontani, capaços de compartir aquests moments de grup, capaços de relacionar-se d'aquesta manera tan sana i tan senzilla i tan autèntica amb la natura, no té preu. Crec que li dona molt de sentit a la paraula: Aprendre i acompanyar. Per a mi, jo com a professional del món educatiu aquesta ha estat la millor experiència que he tingut, és tot tan espontani, tan viu i tan real com és la natura, generen un tipus de dinàmiques i d'experiències i d'aprenentatges que moltes vegades és molt difícil d'aconseguir dins d'una aula. Com a acompanyant, valoro molt i agraeixo molt poder treballar en aquests projectes, però també tenim la part fosca. Tenim les llums i les ombres que serien les condicions laborals que en aquest sentit tenim moltes carències.

7. Quin paper tenen les famílies al procés educatiu dels infants?

En el nostre projecte les famílies són creadores també de l'espai i de l'espai col·lectiu que és l'assemblea. I nosaltres les tenim molt presents, tot i que sí que en els últims anys del projecte estem generant com la transformació cooperativa perquè veiem necessari separar una mica el que som les treballadores del projecte, en aquest cas, acompanyants i també l'assemblea de famílies i que siguin com dos processos que es retroalimenten, però que cada vegada tenen més identitat pròpia. Les famílies tenen un paper important, però les treballadores al final també són les que decidim pels nostres propis béns i pels nostres propis condicions laborals.

8. Quin consell donaríeu a aquelles persones que estan interessades a ser mestres que formen part d'una Escola Bosc?

Que ho provin, per mi ha sigut l'experiència més bonica en el món educatiu que he tingut. Tot i que ja et dic que té les seves llums i ombres. Per a mi ara mateix no m'entra al cap estar dins d'una aula tots els dies, amb les ràtios tan altes, estan deshumanitzades és com una bogeria. Valores les condicions en què treballem nosaltres, que són moltes vegades molt bones quant a ràtio i escenari, però per l'altra costat, doncs les treballadores de l'escola pública, en aquest cas o de qualsevol

escola, tenen unes condicions laborals que són el doble de bones que les que tenim nosaltres en projectes autogestionats.

9. Quin consell donaríeu a les famílies?

Bé, les famílies han de tenir molt clar què és el que volen prioritzar en aquest moment, en aquesta etapa de la vida del seu fill o filla, quines coses creuen que necessita el seu fill i on es pot trobar en aquest cas el vincle en la natura. Les ràtios baixes d'aquest aprenentatge actiu i participatiu, on els infants també formen part d'aquesta vida real, on construïm entre tots i totes des de la comunitat educativa o d'aquesta comunitat, que al final, seran després ciutadans i ciutadanes. També hi tindran aquests papers de rols actius a la vida. Jo crec que això té un valor incalculable com a mare, que també soc, d'una personeta que està a l'escola bosc i que en acabat són valors que no únicament es treballen a l'escola perquè l'escola és una part de la vida dels infants, sinó que també són aprenentatges que hem, d'alguna manera de trasmetre des de casa. Son els valors d'un projecte que transmetem aquest tipus d'aprenentatges més enllà del dia a dia de l'escola, i també en la manera d'organitzar-nos en la manera en què ens relacionem amb l'entorn, en la manera en què ens relacionem en el que passa a la nostra ciutat o poble, al territori. Però tot això són ingredients que fan molt interessants aquest tipus d'experiències educatives.

Entrevista a Philip Bruchner, fundador de la iniciativa Bosquescuela: Entrevista G.

1. ¿Cómo te has ido expandiendo y haciendo formaciones a los/las maestras?

Al principio vine con una idea muy clara con respecto a un proyecto que había vivido en Alemania. En 2008 llegué a España y viví en Madrid con una niña pequeña. De mi alrededor no había nada que me gustara, y todo me parecía muy lejos en todos los aspectos, de lo que yo conocía. Luego me mudé a vivir a la Selva Negra, Friburgo. Entonces la vida en Madrid, chocaba mucho con respecto a mis valores y creencias sobre cómo crear una relación entre un adulto y un niño o una niña basada en el respeto y tomando en serio al niño como persona. A pesar de tener amigos y estar bien en Madrid, no encontraba nada parecido a lo que buscaba, como escuelas al aire libre o escuelas respetuosas. Comencé a dar charlas y presentar mi proyecto en instituciones educativas, creando una red de apoyo de entidades que colaboraban con mi iniciativa. La Fundación Félix Rodríguez de la Fuente se interesó por mi proyecto, y junto con un arquitecto y la Universidad de Madrid, lo presentamos en la Consejería de Educación y en varias consejerías para autorizar un centro homologado de educación al aire libre para el ciclo 3 a 6 años. Después de muchas reuniones, finalmente autorizaron el primer centro en 2015. Con la homologación del centro, creé una empresa con nombre y CIF, y a través de

ella di cursos y formaciones. Los medios de comunicación se interesaron por mi proyecto y me hicieron reportajes en periódicos, televisión, radio y medios online.

2. ¿Podrías explicar brevemente en que consisten estas formaciones que realizas y el objetivo?

Este fin de semana, voy a impartir un taller introductorio sobre la pedagogía Bosquescuela. Yo lo que siempre intento es, tratar de enamorar a la gente emocionalmente y conectarlos con el exterior, convirtiendo el taller en un lugar de aprendizaje. Mi objetivo es mostrar cómo se puede crear un vínculo entre el grupo de alumnos y el exterior, incluyendo plantas, aves y todo lo que se encuentre en el bosque, también quiero que entiendan que lo importante para despertar la curiosidad del alumnado es tener un entorno salvaje que no esté programado, que no esté pensando por el ser humano, pero que a la vez, esté elegido por el ser humano, es decir, por el maestro, un experto.

Tomaremos nuestro taller en el jardín, nos moveremos y exploraremos el valle más allá, en un ambiente selvático no programado.

También, me gusta transmitir que es importante que los niños se sientan como agentes de su propio desarrollo. En nuestra escuela, siempre hemos considerado al niño como protagonista de su propio desarrollo, un enfoque que trato de trasmitir en mi taller junto con herramientas y actividades prácticas para fomentar su creatividad y estimular su aprendizaje.

En conclusión, intento transmitir a la gente la pasión, pero también aportarles actividades prácticas que pueden copiar y pegar con el alumnado.

3. Cuando haces estas formaciones a los maestros, ¿Qué es lo que más sorprende?

Que pueden crear algo de nada. A veces las ideas sorprendentes aparecen de pronto. Si observas cosas como piedras o árboles, pueden inspirarte a hacer una actividad de geometría o lectura que nunca imaginaste. Es genial ver lo que puede salir cuando trabajamos juntos en un grupo y nos complementamos unos a otros. Hoy fui a ver qué podía hacer mañana, pero aún necesito la energía y preguntas de otras personas para que surjan las ideas. También me encanta trabajar con niños y niñas, ya que ellos interactúan mucho más que los adultos. Básicamente, la pregunta es cómo podemos crear algo de la nada, y la respuesta es a través de la observación, la colaboración y el intercambio de ideas.

4. ¿Crees que es mejor conservar el modelo educativo de la Bosque Escuela como un modelo complementario a la educación convencional o consideras que todas las escuelas convencionales deberían hacer el cambio?

Bueno, hay dos caminos cuando se trata de educación. Una de ellos es seguir una pedagogía que es la que se practica en escuelas al aire libre, como la Bosquescuola de Madrid, que es la única homologada que funciona bajo esa metodología. Sin embargo, hay otros grupos y escuelas que aplican métodos similares, pero no están homologados. Personalmente, creo que este modelo es el ideal, idóneo e idílico. Pero también hay el segundo camino, por ejemplo, yo he estado en contacto con muchos maestros y educadores de centros tradicionales que aplican métodos híbridos, que van al bosque una vez a la semana o una vez al mes, o incluso pasan una semana al año en el bosque. En Alemania hay muchas escuelas híbridas que aplican metodologías similares. En este caso, se puede aplicar la metodología en el día de excursión al bosque, pero también existen otras opciones, como mantener el centro tradicional y aplicar la pedagogía del bosque dentro de las instalaciones. Yo creo que sí que es compatible mezclarlo, simplemente, se trata de trabajar con estímulos, dejar el guion en casa. Creo que es importante prescindir de castigos y recompensas y en su lugar aplicar una educación con comunicación no-violenta, como bien explica Rosenberg en su libro, basada en el respeto, la empatía y el liderazgo. Todos estos principios de la pedagogía Bosquescuola se pueden aplicar en escuelas tradicionales, tratando de reducir el uso de materiales prefabricados en favor de un enfoque más creativo y la inclusión del entorno natural. Es importante también trabajar en el exterior, en el patio y en los espacios abiertos. En resumen, se pueden introducir muchos elementos y juegos de la pedagogía Bosquescuola en sistemas tradicionales sin tener que cambiar completamente el sistema.

5. ¿Consideras que cuando los niños y niñas acaban su escolarización en la Bosque Escuela y pasan a una escuela tradicional, se pierde el vínculo o hay una desconexión con todo lo adquirido?

Creo que el aprendizaje es duradero y permanente, ya que viene de una motivación genuina desde el interior del niño o niña. Si se basa en sus necesidades y curiosidad en la etapa infantil, al elegir libremente en juegos libres, el aprendizaje será permanente.

Es importante dar espacio y libertad para elegir lo que se quiere aprender y creo que si esto se hace de esta manera, al niño no se le va a olvidar, se le queda para siempre. Por otra parte, los niños van a una Bosque Escuela hasta los 5 o 6 años, y después van a una escuela de primaria normal, pero te aseguro que se adaptan perfectamente. De hecho, los niños que vienen de ese tipo de escuela muestran habilidades genéricas, como la responsabilidad, creatividad, la capacidad de concentrarse y aprender, lo que les permite aplicarlas en primaria. Además, te podría explicar anécdotas de niños y niñas que iban a una Escuela Bosque y después han pasado a primaria y me dicen, “los niños en el aula ahora gritan, no respetan los turnos de palabra, la profesora grita también” y me cuentan que echan de menos ese trato respetuoso y la libertad de estar en el exterior, pero después tienen sus

bases bien asentadas. Los profesores suelen estar contentos con esos niños y les ayudan en la adaptación. Además, hay un estudio de la Universidad de Heidelberg que demuestra que los niños y niñas que vienen de una Escuela Bosque, se adaptan mejor que los que pasaron por entornos ordinarios. Busca el nombre de la Universidad y lo encontrarás.

6. Al conocer tantos territorios cómo el Español, Alemán... ¿Podrías hacer una comparativa del perfil del maestro/maestra?

Hay una diferencia en cómo veo las cosas aquí, una gran diferencia para mí, es que a mí me parece que aquí la gente está muy preocupada por que el niño o la niña aprenda algo o llegue a algo. Parece que aquí la gente se preocupa mucho porque los niños aprendan y siempre dicen "ahora tenemos que trabajar en esto en concreto", pero yo creo que hay que relajarse y confiar en que si el ambiente es adecuado, los niños crecerán y aprenderán sin tanta presión. Y yo parto más como de la de la parte alemana, confiando en que si el entorno está bien o es adecuado, el niño se comportará de manera mínimamente respetuosa e inteligente. Cuando yo estaba en Alemania y venían chicas de España a hacer prácticas, era muy curioso porque eran muy cognitivas y se preparaban las clases hasta el último milímetro, lo cual también es bueno, pero también es importante considerar otras áreas como la emocional y dejar que las clases fluyan.

7. Personalmente considero que el perfil de maestras/os de una Bosque Escuela es muy específico, ¿Crees que los sistemas públicos podrían acoger a un maestro o maestra que acaba de hacer las oposiciones y quiere entrar directamente a una Bosque Escuela?

Vamos a ver, lo que realmente hace falta es, como mínimo, una formación como la que nosotros ofrecemos, por ejemplo, este fin de semana. En ella se aprenden las bases del conocimiento de la naturaleza, como las plantas comestibles, las plantas tóxicas, los peligros y la seguridad, cómo trepar a los árboles y las rocas, y saber si un árbol se puede trepar o no, porque el entorno es diferente. También se aprende cómo planificar rutas. Recomiendo una formación mínima, como por ejemplo el programa que ofrecemos en nuestra Bosqueescuela, que tiene un mínimo de 92 horas y, en comparación con toda la carrera infantil, son muy pocas horas. Es una iniciación, pero en ella abarcamos temas como la seguridad, el aula y la naturaleza, la lectoescritura, las matemáticas y la comunicación. Paralelamente, sería bueno hacer un curso de teatro para generar nuestra propia energía y conectarnos con nosotros mismos, ¿no? Y trabajar en estar presentes. Tienes que volver a conectar con tu niña/o interior para luego conectar mejor con los niños y niñas, ya que la idea es crear un entorno de aprendizaje que se base en sus necesidades del momento. Si tú también estás conectada/o con tus necesidades, el juego y la diversión se convertirán en un vehículo para facilitar la

creación de un entorno en el que los niños y niñas se sientan muy cómodos.

8. Actualmente, vivimos en una sociedad tecnológica, ¿cómo crees que se tiene que compaginar con la incorporación de las nuevas tecnologías?

A ver. Aunque vivamos en una sociedad muy tecnológica hoy en día, el desarrollo físico del cerebro del niño o de la niña sigue funcionando igual que hace 10000 años. En las áreas del lenguaje, de matemáticas o las emociones, siguen desarrollándose igual como hace 10000 años o hace 100 años. Ahí no ha cambiado, la evolución humana en el desarrollo del cerebro infantil no ha cambiado. Por lo tanto, es muy importante que en la etapa de la educación infantil las niñas y los niños sigan encontrándose con un entorno con estímulos reales para alimentar sus diferentes sistemas de percepción. Alimentando esos sistemas de percepción con estímulos externos para que su cerebro siga recibiendo impulsos. Millones de impulsos, de experiencias directas y reales, para poder desarrollar las correspondientes áreas con sus sinapsis y neuronas, creando las redes neuronales e integrando la percepción de los estímulos de manera sana y correcta. El niño o la niña, aunque luego viva en una sociedad tecnológica, tiene que tener bien hecho su equilibrio de todas las áreas correspondientes en el cerebro, porque si no, no va a poder programar un ordenador, ni poder escribir, ni escuchar al profesor. Entonces esa etapa infantil, que es la que por eso se llama la etapa sensorial, tiene que seguir siendo así. Después ya tendrá toda su fase de primaria y juventud para abusar de horas de tecnología. Pero en infantil no lo veo necesario. Están ya tan sobre estimulados cuando están en casa, que de cada hora que tú les robes de estímulos directos, les quitas la oportunidad de hacer un crecimiento cerebral adecuado, sano, que merece la infancia.

Y si por ejemplo quieres saber como aplicar la tecnología en Bosquescuela, pues hay un montón de aplicaciones de inteligencia artificial. Tenemos un móvil con una aplicación que si le haces una foto a una planta, te sale automáticamente que planta es y lo mismo con los pájaros y sus sonidos, pero realmente soy más partidario de que lo vivan en primera persona, porque mirando la planta en la aplicación solo se genera estímulo en la vista, y ya está, se acabó. Y si la ves en directo, la puedes tocar, oler...

9. ¿Cuáles son tus pedagogos de referencia?

Por ejemplo, María Montessori. Creo que ahí voy muy afín con su forma de como ve al niño o la niña, también como protagonista de su propio desarrollo y basándose en su autogestión de aprendizaje. Luego otros pedagogos... Bueno tengo tantos yo porque yo voy más de la parte de la biología, de la parte de Ciencias forestales de la naturaleza y en este aspecto tengo más referencias, por ejemplo, un terapeuta sistémico Danés, luego también un pediatra que ha estudiado muy bien el desarrollo

infantil con sus diferentes fases de desarrollo que es Remo Largo y luego hay que mencionar que desde la neurociencia existe Manfred Spitzer, que también publicó un libro muy interesante sobre aprendizaje y entiendes como a nivel cerebral, los niños están creando una representación neuronal del mundo exterior y si tú, si tú entiendes eso, entonces sabes perfectamente lo que necesita, lo que le tienes que ofrecer

10. ¿Cuál es tu valoración desde que empezaste hasta ahora con todo este movimiento?

Mi valoración en general es muy positiva, es decir, puedo estar orgulloso de haber salido tantas veces en la televisión, esta semana, por ejemplo, también he salido en Telemadrid.

También estoy orgulloso de que la sociedad sigue interesándose por esta pedagogía y también muy contento de que yo consigo apasionar y transmitir mi pasión a la gente y hacer el esfuerzo desde el sector privado sin seguir ni recibir ninguna subvención, cero, todo el dinero que se invierte, viene de las maestras pagando los cursos desde su bolsillo, las familias pagando la cuota del mes y estoy muy agradecido a los profesores y sobre todo a las asesoras Anna Mauri y María Rosa Buixarrais porque también hace mucho trabajo.

En definitiva, toda esta trayectoria ha sido un esfuerzo constante. Y sobre todo estoy muy agradecido de que la gente siga apoyando este movimiento. Pero también deseando un poco que venga apoyo por parte de los gobiernos y además ahora que tenemos que transmitir la sostenibilidad desde que son muy pequeños y considero que no hay otro modelo educativo que sea tan ejemplar y tan sostenible como el de la Bosquescuola.

[\(Torna al text\)](#)

Annex 3. Taula completa de dimensions i categories.

Situacions d'aprenentatge i metodologia de l'Escola Bosc.

Valors de l'Escola Bosc.

Sabers adquirits a l'Escola Bosc.

Comunicació amb les famílies fora de l'Escola Bosc.

Comunicació amb els infants dins de l'Escola Bosc.

Acompanyament i paper de les mestres.

Principals reptes.

Dimensions	Categories	Subcategories
Situacions d'aprenentatge i metodologia de l'Escola Bosc.	Educació lliure.	Educació lliure i propera.

		Metodologia basada en el joc lliure.
		És compatible barrejar la metodologia d'Escola Bosc, amb les escoles convencionals.
	Atenció individualitzada.	Metodologia amb una mirada atenta i escolta activa.
		Atenen les necessitats de tots els infants.
Respecten els ritmes i processos de cada individu.		
		L'infant és protagonista del seu propi desenvolupament.
Valors de l'Escola Bosc.	Valor a l'entorn natural.	Estimar-se i cuidar-se a un mateix per després poder estimar i cuidar als altres i la natura.
		Crear vincles entre el grup d'infants i l'exterior, la natura.
	Unidireccionalitat dels valors.	Els valors de l'escola s'han de transmetre també a casa.
		Continuar practicant i valorant els valors que es transmeten des de casa.
Sabers adquirits.	Sabers generals.	Aprenentatge significatiu i funcional.
		Aprenre de l'experiència viscuda.
		Aprenentatge durader i permanent.
	Sabers concrets.	Llegir i escriure.
Els continguts d'una escola convencional es treballen també a l'Escola Bosc.		

		Llenguatge matemàtic, lectoescriptura, laboratori, biblioteca.	
		Llenguatge de l'escriptura, matemàtiques, lògica.	
	Sabers abstractes.	La confiança i la sinceritat.	
		La vida i la mort.	
		Imaginació i creativitat.	
		Responsabilitat, creativitat, la capacitat de concentrar-se i aprendre.	
		El respecte als altres.	
	Sabers de descoberta de l'entorn pròxim	Sap utilitzar navalles, serres, coneix els animals, les plantes...	
		Aprentatge totalment vivencial.	
		Bona orientació gràcies a la brúixola.	
		S'inventen joguines amb el que troben al bosc	
		Animals, cicle de la vida, pedres, plantes comestibles...	
	La comunicació amb les famílies fora de l'Escola Bosc.	Comunicació amb les famílies.	Comunicació diària cara a cara i a través de whatsapp.
			Comunicació diària gràcies a la ràtio .
Feedback diari.			
Entrades relaxades que permeten intercanviar i compartir el dia a dia.			
Participació de les famílies.		Les famílies col·laboren pagant	

		les quotes de cada mes.
		Pots acudir a l'escola a explicar coses interessants i als aniversaris.
		Anem als aniversaris i familiars poden anar a explicar experiències.
		Les famílies estan convidades a explicar curiositats.
		A l'adaptació poden ser-hi presents fins que creguin necessari.
		Les famílies deleguen la confiança de cuidar als fills i van a explicar anècdotes.
		Les famílies tenen un paper important.
La comunicació amb els infants dins de l'Escola Bosc.	Gestió emocional.	Fan molt bon treball de gestió d'emocions.
		Es pot dialogar per a que entenguin les coses.
		Escolten les seves emocions.
		Autoregulació d'ell mateix.
		Es valora molt l'acompanyament emocional.
		Es dedica molta energia a l'acompanyament de les emocions.
	Resolució de conflictes.	Respectar a l'altre i empatitzar en com se sent.
		Es pregunten les coses i es cuiden.
		S'escolten diferents punts de

		vista.
		Temps i espais per a què els infants resolguin sols els conflictes.
		Comunicació no-violenta.
		Capaços d'escoltar-se i de compartir moments de grup.
		S'escolten, es deixen sentir i es comuniquen.
		Comparteixen emocions i escolten sense jutjar.
		Formen part d'un grup i ningú es pot quedar fora.
	Els límits.	Pedagogia del risc amb el món exterior.
		Límits per a ser persones segures i vàlides.
		Saben quin són els seus límits.
El personal docent.	Acompanyament.	Acompanyament respectuós i afectuós.
		Acompanyament respectuós dels infants a la natura.
		Acompanyament respectuós i sentiment de grup.
		Donar cabuda a tot el que els inquieta.
		Acompanyament personalitzat enfocat al grup.
		Acompanyament en processos de vida.
		Acompanyament respectuós per crear contextos

		d'aprenentatge.
		Acompanyament en el joc lliure i moments de ruta.
	Paper de les mestres.	S'observa i es fa un trasllat.
		No s'avalua, s'acompanya i es veu el progrés.
		S'observa per avaluar i informar a les famílies.
		Si l'entorn és adequat els infants aprendran sense pressió .
Formació de les mestres per fer l'acompanyament natural.		
Principals reptes.	Preus elevats.	No està a l'abast de tothom.
		No es tenen moltes ajudes.
		Es paga una quota molt cara.
		Hauria d'estar a l'abast de tothom.
		Si continuen pujant preus es limitarà a les famílies.
	Condicions i reconeixement.	Més reconeixement a les mestres.
		Més reconeixement.
		A les condicions laborals hi ha moltes carències.
		Poca veu i es necessita recolzament del govern.

[\(Torna al text\)](#)